

Ruim Baan voor Talent

Onderzoek naar studentenoordelen

Meting 2007

Eindrapport

Een onderzoek in opdracht van
het Ministerie Onderwijs, Cultuur & Wetenschap

drs. C. van der Werf
M.E. van Oploo, MSc, MA
drs. E. van Aarsen
drs. A. Ziegelaar

Projectnummer: B3320

Leiden, 30 oktober 2007

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Research voor Beleid. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Research voor Beleid. Research voor Beleid aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Voorwoord

Eind 2003 verscheen de kabinetsnotitie 'Ruim Baan voor Talent', waarin de weg werd vrijgemaakt voor experimenten met flexibele toelating, selectie aan de poort, en collegegeld-differentiatie in het hoger onderwijs. Centraal in de visie van het kabinet stond de overtuiging dat versterking van het innovatievermogen in ons land met kracht ter hand moest worden genomen en dat het aanmoedigen van toptalent in onderwijs en onderzoek daarvoor een noodzakelijke voorwaarde is. In navolging van deze notitie is in 2004 door de Staatssecretaris van OCW de Commissie 'Ruim baan voor talent' ingesteld. De commissie kreeg als opdracht:

- Het beoordelen van voorstellen voor experimenten in de studie jaren 2005/2006 en 2006/2007 met betrekking tot selectie van studenten en collegegeldverhoging bij opleidingen in het hoger onderwijs met erkende evidente meerwaarde en met betrekking tot flexibele toelating
- Het monitoren van het verloop van deze experimenten
- Het beoordelen van voorstellen voor initiatieven in het studiejaar 2004/2005, waarmee universiteiten en hogescholen zich op deze experimenten voorbereiden
- Het uitvoeren van overige activiteiten die verband houden met een nieuw toelatingsbeleid in het hoger onderwijs, zoals het organiseren van discussiebijeenkomsten en functioneren als loket voor toelatingvraagstukken.

In het kader van de monitorfunctie van de commissie heeft Research voor Beleid in opdracht van het Ministerie van OCW onderzoek verricht naar de tevredenheid van studenten over een aantal experimentele opleidingen. Dit onderzoek dient als één van de bronnen op grond waarvan de Commissie het verloop van de experimenten kan beoordelen. Het huidige onderzoek betreft een vervolgonderzoek op een meting uit 2006.

De meting 2007 werd vanuit het Ministerie van OCW begeleid door Adrie Steenbrink en Siu-Siu Oen. Op deze plaats willen wij hen danken voor de prettige en constructieve samenwerking. Tenslotte willen wij graag de contactpersonen bedanken die hun medewerking hebben verleend en de respondenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek en/of de onderzoeken in het kader van de Keuzegids Hoger Onderwijs.

Cornelis van der Werf
Directeur

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	11
1.1 Achtergrond	11
1.2 Evaluatie	12
1.3 Leeswijzer	12
2 Onderzoeksvragen en -opzet	13
2.1 Onderzoeksvragen	13
2.2 Dataverzameling	14
2.3 Vergelijkingen	15
3 Selectieve toelating	19
3.1 University College Maastricht (B), Universiteit Maastricht	19
3.2 European Law School (M), Universiteit Maastricht	20
3.3 Law and Language Studies (M), Universiteit Maastricht	21
3.4 Liberal Arts & Sciences (B), UU: University College Utrecht	22
3.5 Bestuurskunde (B), Universiteit Utrecht: Utrechtse school voor Bestuurs- en organisatiewetenschap (USBO)	24
3.6 Lerarenopleiding basisonderwijs (B), Hogeschool INHOLLAND: School of Education	26
3.7 Bestuurskunde (B), Universiteit van Tilburg	27
3.8 International Business Administration (B), Erasmus Universiteit Rotterdam	28
3.9 Logopedie (B), Hogeschool Zuyd	30
3.10 Conclusie	31
4 Collegegeld verhoging	35
4.1 Social Psychology (M), Vrije Universiteit Amsterdam	35
4.2 Hotelmanagement (B), Hotelschool Den Haag	37
4.3 Conclusie	38
5 Selectieve toelating en collegegeldverhoging	41
5.1 Management, Economie en Recht (B), Hogeschool INHOLLAND	41
5.2 Fysiotherapie (B), Hogeschool Zuyd	43
5.3 Media en Entertainment Management (B), Internationale Hogeschool Breda	44
5.4 Conclusie	46

6	Honoursprogramma's	49
6.1	Toptalent Muziek, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	49
6.2	Vastgoed & Makelaardij, Hanzehogeschool Groningen	50
6.3	Verpleegkundige (HBOV), Hogeschool Arnhem en Nijmegen	51
6.4	Integrated Product Development (Masterclass), Hogeschool Utrecht	52
6.5	Economie en Management (Topclass), Hogeschool Utrecht	53
6.6	Kunst, Wetenschap, Praktijk, Gerrit Rietveld Academie/Universiteit van Amsterdam	54
6.7	Honours Track, Universiteit Twente	56
6.8	Honours Track, Technische Universiteit Eindhoven	57
6.9	Geowetenschappen, Universiteit van Utrecht	58
6.10	Culturele Antropologie, Universiteit van Utrecht	60
6.11	Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Utrecht	61
6.12	Geschiedenis, Universiteit Leiden	62
6.13	Over Grenzen, Erasmus Universiteit Rotterdam	63
6.14	Conclusie	64
Bijlage		
1	Responsoverzicht	67
2	Vragenlijst voltijd	69
3	Vragenlijst Master	79
4	Ongewogen vergelijking met reguliere opleidingen, per type experimentele opleiding	87

Samenvatting

Achtergrond

In navolging van de eind 2003 verschenen de kabinetsnotitie 'Ruim Baan voor Talent', is de Commissie 'Ruim baan voor talent' ingesteld. Eén van de taken van de commissie is het monitoren van het verloop van experimenten met flexibele toelating, selectie aan de poort, en collegegelddifferentiatie in het hoger onderwijs.

In het kader van de monitorfunctie van de commissie heeft Research voor Beleid in opdracht van het Ministerie van OCW onderzoek verricht naar de tevredenheid van studenten over een aantal experimentele opleidingen. Dit onderzoek dient als één van de bronnen op grond waarvan de Commissie het verloop van de experimenten kan beoordelen. Het huidige onderzoek betreft een vervolgonderzoek op een meting uit 2006.

In het onderhavige onderzoek zijn vier typen experimentele opleidingen¹ onderzocht. Het betreft:

- 15 opleidingen met selectieve toelating
- 2 opleidingen met collegegeldverhoging
- 3 opleidingen met een combinatie van selectieve toelating en collegegeldverhoging
- 14 zogenoemde Honoursprogramma's.

In totaal gaat het om 34 experimentele opleidingen. Doordat een aantal opleidingen niet heeft deelgenomen aan het onderzoek of de respons onder studenten te laag is, betrekken wij uiteindelijk 27 van deze opleidingen in de rapportage.

Onderzoeksvragen en -opzet

De doelstelling voor dit onderzoek is:

Verkrijgen van inzicht in de oordelen van studenten van de experimentele opleidingen over diverse aspecten van de opleiding.

Om de vraag te beantwoorden hebben wij een webenquête uitgezet onder de studenten van de experimentele opleidingen. Uiteindelijk hebben 735 studenten de vragenlijst ingevuld. Het gemiddeld responspercentage *per opleiding* is 37,6%.

De analyse bestond uit een drietal vergelijkingen:

- een vergelijking met reguliere opleidingen met een overeenkomstige inhoud (referentie opleidingen)
- een vergelijking met de resultaten zoals gemeten in het vorige onderzoek (Ruim Baan voor Talent 2006)², waar mogelijk
- een vergelijking tussen de oordelen van eerstejaars studenten met oordelen van ouderejaars, waar mogelijk.

Daarnaast hebben wij voor alle opleidingen onderzocht of er sprake is van een academic/professional community.

---

¹ Waar wij in deze rapportage spreken over experimentele opleidingen bedoelen wij experimentele bachelor en masteropleidingen alsmede 'Honoursprogramma's

² Sara Surachno, Sjoerd Roodenburg, Arnold Ziegelaar, *Studentenoordelen experiment Ruim Baan voor Talent, Eindrapportage*, Leiden, 5 oktober 2006

Resultaten

Vergelijking met reguliere opleidingen

In de meting van 2006 concludeerden wij dat 6 van de 11 experimentele opleidingen significant beter scoorden dan de referentieopleidingen. De andere 5 weken niet significant af. In de huidige meting scoren over het geheel bezien 16 van de 27 opleidingen significant beter dan hun referentieopleidingen, 10 onderscheiden zich niet, terwijl 1 opleiding significant slechter scoort. In beide metingen wijkt dus iets meer dan de helft van de opleidingen positief af ten opzichte van de reguliere opleidingen.

In onderstaande tabel geven wij de afwijking per opleiding weer, tezamen met de studentenoordelen van de opleidingen op alle aspecten. De significanties zijn als volgt aangegeven: een '+' wil zeggen dat de opleiding significant beter scoort dan zijn referentieopleiding, een '-' significant minder goed en een '0' geeft aan dat er geen significant verschil is.

Tabel S.1 Afwijking experimentele opleiding ten opzichte van referentieopleidingen en totaalscore

<i>Selectieve toelating:</i>	Score Exp.	Score ref.	Signif.
1) University College Maastricht (B), Universiteit Maastricht	7,53	7,43	0
2) European Law School (M), Universiteit Maastricht	6,92	6,97	0
4) Law and Language Studies (M), Universiteit Maastricht	7,61	6,86	+
5) Liberal Arts & Sciences (B), UU: University College Utrecht	7,87	7,43	+
7) Bestuurskunde (B), UU: (USBO)	7,60	7,14	+
12) Lerarenopleiding basisonderwijs (B), Hogesch. INHOLLAND: School of Educ.	7,78	6,83	+
13) Bestuurskunde (B), Universiteit van Tilburg	7,07	7,14	0
14) International Business Administration (B), Erasmus Universiteit Rotterdam	7,34	6,98	+
15) Logopedie (B), Hogeschool Zuyd	7,44	6,94	0
<i>Collegegeld verhoging:</i>			
16) Social Psychology (M), Vrije Universiteit Amsterdam	7,85	7,21	+
17) Hotelmanagement (B), Hotelschool Den Haag	6,85	6,99	0
<i>Selectieve toelating en collegegeldverhoging:</i>			
18) Management, Economie en Recht (B), Hogeschool INHOLLAND	7,73	6,54	+
19) Fysiotherapie (B), Hogeschool Zuyd	7,88	6,78	+
20) Media en Entertainment Management (B), Internationale Hogeschool Breda	6,23	6,59	-
<i>Honoursprogramma's:</i>			
21) Toptalent Muziek, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	7,21	6,87	0
23) Vastgoed & Makelaardij, Hanzehogeschool Groningen	7,17	6,56	+
24) Verpleegkundige (HBOV), Hogeschool Arnhem en Nijmegen	6,59	6,67	0
25) Integrated Product Development (Masterclass), Hogeschool Utrecht	6,68	6,60	0
26) Economie en Management (Topclass), Hogeschool Utrecht	6,84	6,37	+
27) Kunst, Wetenschap, Praktijk, Gerrit Rietveld Acad. /Univ. van Amsterdam	6,80	6,92	0
28) Honours Track, Universiteit Twente	7,96	7,05	+
29) Honours Track, Technische Universiteit Eindhoven	7,53	7,10	+
30) Geowetenschappen, Universiteit van Utrecht	7,16	6,96	+
31) Culturele Antropologie, Universiteit van Utrecht	6,93	7,06	0
32) Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Utrecht	7,75	6,77	+
33) Geschiedenis, Universiteit Leiden	7,50	6,99	+
34) Over Grenzen, Erasmus Universiteit Rotterdam	7,19	6,96	+

Elk type experimentele opleiding scoort (als geheel van alle opleidingen) iets hoger dan het totaal van referentieopleidingen. Experimentele opleidingen met selectieve toelating en selectie en collegegeldverhoging scoren duidelijk hoger dan de referentieopleidingen. Ook Honoursprogramma's zijn op veel aspecten beter dan vergelijkbare reguliere opleidingen.

Opleidingen waarvoor uitsluitend een collegegeldverhoging geldt scoren in summa niet veel beter dan reguliere opleidingen. Onderstaande tabel laat dit zien, inclusief de scores op de verschillende thema's. Om het onderscheid tussen aanzienlijke en geringe verschillen met reguliere opleidingen duidelijk weer te geven, hebben wij in onderstaande tabel alle verschilwaarden hoger dan 0,20 vetgedrukt.

Tabel S.2 Aggregatie van studentenoordelen van alle experimentele opleidingen versus de aggregatie van studentenoordelen van vergelijkbare reguliere opleidingen*

Aspecten	Selectie			Collegegeldverhoging			Selectie en Collegegeldverhoging			Honoursprogramma's		
	Exp	Reg	Vershil	Exp	Reg	Vershil	Exp	Reg	Vershil	Exp	Reg	Vershil
Inhoud	7,79	7,07	0,72	7,93	7,58	0,35	7,62	6,66	0,96	7,46	7,09	0,37
Keuze	7,06	7,01	0,05	6,60	7,06	-0,46	6,55	6,73	-0,18	7,12	7,14	-0,02
Samenhang	7,37	6,90	0,47	7,79	7,63	0,16	8,03	6,77	1,26	7,10	6,72	0,38
Werkvormen	7,60	6,86	0,74	8,08	7,60	0,48	7,92	6,48	1,44	7,24	6,83	0,41
Loopbaan	6,92	6,86	0,06	7,86	7,70	0,16	7,38	6,72	0,66	6,92	6,35	0,57
Docenten	7,83	7,03	0,80	7,65	7,32	0,32	7,17	6,56	0,61	7,69	7,21	0,48
Communicatie	7,09	6,56	0,53	6,86	6,63	0,23	6,13	5,74	0,39	6,73	6,42	0,31
Studeerbaarheid	7,56	7,03	0,53	6,65	6,33	0,32	7,12	6,93	0,19	7,39	6,86	0,53
Gebouwen	7,79	7,10	0,69	6,85	6,74	0,11	7,15	6,63	0,52	6,85	6,51	0,34
Faciliteiten	7,84	7,29	0,55	6,96	6,72	0,24	7,68	6,67	1,01	7,14	7,00	0,14
Totaal	7,48	6,97	0,51	7,32	7,14	0,18	7,27	6,59	0,68	7,16	6,81	0,35
N	236	1263		84	254		55	594		168	650	

* De scores van experimentele opleidingen zijn berekend als het gemiddelde van de verschillende opleidingen. De scores van reguliere opleidingen zijn berekend als gemiddelde van alle studentenoordelen van de geselecteerde opleidingen.

In de meting van 2006 concludeerden wij dat de scores voor Werkvormen, Docenten en Inhoud vaak significant hoger waren bij de experimenten dan bij vergelijkbare reguliere opleidingen. Aspecten als communicatie, gebouwen en faciliteiten lieten weinig opvallende verschillen zien. In de meting van 2007 (zie bovenstaande tabel) valt op dat de positieve waardering van experimentele opleidingen op veel meer deelaspecten terugkeert. Alleen op de keuzeruimte oordelen studenten van experimentele opleidingen veelal lager dan studenten uit reguliere opleidingen. De mate waarin de experimentele opleiding goed voorbereid op de loopbaan wijkt niet sterk af van reguliere opleidingen.

Academic/professional community

De experimentele opleidingen beogen te resulteren in een hoge mate van academisch of professioneel klimaat. In dit onderzoek hebben studenten stellingen beantwoord over het vóórkomen van deelaspecten daarvan. De scores op academic/professional community van de verschillende typen experimentele opleidingen liggen dichtbij elkaar (zie onderstaande tabel). Ook *binnen* de verschillende typen experimentele opleidingen ontstaat geen duidelijk beeld wat betreft academic of professional community; de meningen over de verschillen aspecten (stimulans, hechtheid, vrije uitwisseling van kennis) zijn tussen de verschillende

opleidingen sterk verdeeld. Al met al is het type experimentele programma geen goede voorspeller van de mate waarin sprake is van academic/professional community en de verschillende aspecten daarvan.

Tabel S.3 Studentenoordeel academic/professional community van alle experimentele opleidingen

	Selectie	Collegegeldverhoging	Selectie en College- geldverhoging	Honoursprogramma's
Minimum	5,99	6,79	6,60	6,57
Maximum	8,12	8,22	8,99	8,92
Gemiddelde van opleidingen	7,53	7,51	7,46	7,56

Vergelijking met de meting 2006

Van acht opleidingen namen studenten zowel deel aan de meting van 2006 als die van 2007. Voor deze acht opleidingen is een vergelijking gemaakt tussen deze twee metingen. Over het geheel gezien scoren de acht vergeleken experimentele opleidingen in 2007 iets hoger dan in 2006. De tevredenheid van één opleiding scoort substantieel hoger in 2007 ten opzichte van 2006 (Management, Economie en Recht (INHOLLAND)). Eén andere opleiding scoort aanzienlijk lager dan voorheen (Social Psychology, VU). Overigens was het oordeel van deze studenten ook in de huidige meting erg positief. Bij de andere studies zijn de verschillen beperkt.

Vergelijking eerste- en ouderejaarsstudenten

Tussen het oordeel van eerstejaars en ouderejaarsstudenten van de experimentele opleidingen is vrijwel geen verschil te zien. Eén opleiding (International Business Administration, EUR) scoort een stuk hoger onder de nieuwste lichting studenten dan onder de ouderejaars. Dit verschil wordt met name verklaard door een betere beoordeling van de inhoud van de studie. Voor andere opleidingen en aspecten is geen verschil te zien.

Conclusie

Net als in de meting van 2006 scoort in 2007 ruim de helft van de experimentele opleidingen hoger dan reguliere opleiding wat betreft studenttevredenheid. De acht experimentele opleidingen die zowel in 2007 en in 2006 deelnamen aan het onderzoek scoren in 2007 iets hoger dan in 2006.

De experimentele opleidingen waarbij sprake is van selectieve toelating en selectieve toelating in combinatie met collegegeldverhoging scoren over het geheel gezien beter dan vergelijkbare reguliere opleidingen. Voor Honoursprogramma's geldt dit eveneens, zij het in iets mindere mate. Opleidingen met uitsluitend een collegegeldverhoging worden gelijk of op sommige punten zelfs (iets) minder goed beoordeeld dan reguliere opleidingen. Bij alle experimentele opleidingen is sprake van academic/professional community, hierin bestaat geen onderscheid tussen de verschillende vormen (selectie en/of collegegeldverhoging, honoursprogramma's).

Tussen het oordeel van eerstejaars en ouderejaarsstudenten van experimentele opleidingen bestaat vrijwel geen verschil.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Ruim Baan voor Talent

Eind 2003 verscheen de kabinetsnotitie 'Ruim Baan voor Talent', waarin de weg werd vrijgemaakt voor experimenten met flexibele toelating, selectie aan de poort, en collegegeld-differentiatie in het hoger onderwijs. Centraal in de visie van het kabinet stond de overtuiging dat versterking van het innovatievermogen in ons land met kracht ter hand moest worden genomen en dat het aanmoedigen van toptalent in onderwijs en onderzoek daarvoor een noodzakelijke voorwaarde is. In navolging van deze notitie is in 2004 door de Staatssecretaris van OCW de Commissie 'Ruim baan voor talent' ingesteld. De commissie kreeg als opdracht:

- Het beoordelen van voorstellen voor experimenten in de studie jaren 2005/2006 en 2006/2007 met betrekking tot selectie van studenten en collegegeldverhoging bij opleidingen in het hoger onderwijs met erkende evidente meerwaarde en met betrekking tot flexibele toelating
- Het monitoren van het verloop van deze experimenten
- Het beoordelen van voorstellen voor initiatieven in het studiejaar 2004/2005, waarmee universiteiten en hogescholen zich op deze experimenten voorbereiden
- Het uitvoeren van overige activiteiten die verband houden met een nieuw toelatingsbeleid in het hoger onderwijs, zoals het organiseren van discussiebijeenkomsten en functioneren als loket voor toelatingvraagstukken.

Experimenten

In september 2005 zijn de eerste experimenten gestart om voor een aantal kwalitatief hoogwaardige opleidingen in het HBO en WO extra toelatingseisen te stellen, namelijk collegegeldverhoging en/of selectieve toelating van studenten op basis van talent en motivatie. Op verzoek van de Tweede Kamer is in 2006 een aantal andere experimenten van start gegaan; de zogenaamde Honoursprogramma's.

Onderzoek naar studenttevredenheid

In het kader van de monitorfunctie van de commissie heeft Research voor Beleid in opdracht van het Ministerie van OCW onderzoek verricht naar de tevredenheid van studenten over een aantal experimentele opleidingen. Dit onderzoek dient als één van de bronnen op grond waarvan de Commissie het verloop van de experimenten kan beoordelen. Onderhavig rapport beschrijft de tweede meting van dit onderzoek. De eerste meting vond plaats in 2006¹.

---

¹ Sara Surachno, Sjoerd Roodenburg, Arnold Ziegelaar, *Studentenoordelen experiment Ruim Baan voor Talent, Eindrapportage*, Leiden, 5 oktober 2006

1.2 Evaluatie

De evaluatie van de experimenten vindt plaats door middel van empirisch onderzoek. Enerzijds wordt aan docenten naar hun ervaringen gevraagd en anderzijds aan studenten. Research voor Beleid heeft in 2006 een deelonderzoek uitgevoerd naar het oordeel van studenten over allerlei aspecten van de opleidingen. Deze studententevredenheid liet nog geen substantiële inhoudelijke meerwaarde zien ten opzichte van vergelijkbare reguliere opleidingen. Veel opleidingen scoren op werkvormen echter wel beter dan de reguliere opleidingen. In een tussenrapportage van de Commissie 'Ruim Baan voor Talent' uit december 2006 wordt mede op basis van deze uitkomst geconcludeerd dat de weg naar excellentie in het hoger onderwijs nog niet gevonden is².

In het onderzoek van Research voor Beleid van 2006 zijn alleen de opleidingen meegenomen die in september 2005 met het experiment zijn begonnen. Om een actuele stand van zaken te hebben over enerzijds de studenten die in 2005 zijn begonnen en nu dus tweedejaar zijn, over de eerstejaarsstudenten van deze opleidingen en van de studenten van opleidingen die in september 2006 zijn gestart, is het onderzoek opnieuw uitgevoerd. Het onderhavige rapport geeft hier verslag van.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (H2) beschrijft de doelstelling en de opzet van het onderzoek. Hierbij komen de onderzoeksvragen en de methode aan bod. In hoofdstuk 3 t/m 6 worden de resultaten gepresenteerd en zullen de onderzoeksvragen beantwoord worden. De vragenlijsten zijn in bijlage 2 en 3 opgenomen.

Ten behoeve van de leesbaarheid spreken wij in deze rapportage over experimentele opleidingen waarmee wij zowel experimentele bachelor en masteropleidingen als 'Honoursprogramma's' bedoelen.

---

² Commissie 'Ruim Baan voor Talent': *Tussenrapportage 2006*, Den Haag, december 2006

2 Onderzoeksvragen en –opzet

In dit hoofdstuk komen allereerst de onderzoeksvragen aan bod die ten grondslag liggen aan het onderzoek. Vervolgens wordt besproken op welke manier de antwoorden op deze vragen zijn gezocht, oftewel hoe het onderzoek precies is opgezet. Hierbij gaan wij in op:

- de onderzoeksvragen
- de dataverzameling
- de vergelijkingen.

2.1 Onderzoeksvragen

De doelstelling voor dit onderzoek is:

Verkrijgen van inzicht in de oordelen van studenten van de experimentele opleidingen over diverse aspecten van de opleiding.

Deze doelstelling laat zich als volgt uitwerken in onderzoeksvragen.

1. Zijn er positieve dan wel negatieve verschillen tussen de gemiddelde scores van studenten van de experimentele opleidingen met die van reguliere gelijkende opleidingen? Het gaat daarbij om de volgende aspecten.
  - Inhoud van de studie
  - Keuzeruimte
  - Samenhang
  - Werkvormen
  - Voorbereiding loopbaan
  - Docenten
  - Organisatie van de opleiding
  - Faciliteiten van de opleiding
  - Faciliteiten van de studieomgeving.
2. Wat zijn potentiële verklaringen voor deze afwijkingen?
3. Concentreren deze verschillen zich op bepaalde aspecten van de opleidingen?
4. Zijn eventuele verschillen gerelateerd aan de inherente verschillen tussen het Honoursprogramma's, experimentele opleidingen met extra toelatingseisen en de reguliere opleidingen?
5. Is het oordeel over de experimentele opleidingen verschoven ten opzichte van de meting in 2006?
6. Is er een verschil in oordeel tussen eerste en ouderejaars studenten?

Onderzoeksvragen 2, 3 en 4 dienen beschouwd te worden als additionele vragen. Ze komen in deze rapportage slechts zijdelings aan de orde, alleen daar waar duidelijke indicaties voor verschillen zijn. Ze maken geen deel uit van de kernbeantwoording.

2.2 Dataverzameling

Experimentele opleidingen

In het onderzoek zijn in totaal 34 experimentele opleidingen betrokken¹. Binnen deze studie kunnen de opleidingen getypeerd worden als opleidingen die gebruik maken van:

- Selectieve toelating (15)
- Collegegeldverhoging (2)
- Selectieve toelating en collegegeldverhoging (3)
- Honoursprogramma's (14).

Een lijst van deze opleidingen is opgenomen te vinden in tabel 2.1.

Het hoofdonderdeel van het onderzoek is een webenquête onder studenten van de experimentele opleidingen. Bij het benaderen van de studenten is gebruik gemaakt van de hulp van contactpersonen bij de verschillende opleidingen. Deze contactpersonen hebben ofwel e-mailadressen aan het onderzoeksteam verstrekt, ofwel zelf zorg gedragen voor het aan studenten doorsturen van de uitnodigingen voor het onderzoek. Onder de contactpersonen hebben wij tevens een kort interview gehouden over de opleiding.

Voor vier opleidingen is het niet mogelijk gebleken deel te nemen aan het onderzoek (zie tabel 2.1). De contactpersoon bleek niet bereikbaar in de gestelde termijn of na een aanvankelijke toezegging is geen gehoor gegeven door de instelling. Deze opleidingen worden in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Vragenlijsten

In de enquête zijn studenten bevraagd over 10 thema's: Inhoud, Keuze, Samenhang, Werkvormen, Loopbaan, Docenten, Communicatie, Studeerbaarheid, Gebouwen, Faciliteiten². De vragenlijsten die voor dit onderzoek gebruikt zijn, zijn (bijna) identiek aan de vragenlijsten van de Keuzegids Hoger Onderwijs. Dit maakt het mogelijk om de oordelen van studenten uit experimentele opleidingen te vergelijken met de oordelen van reguliere studenten.

Voor het onderzoek zijn twee verschillende vragenlijsten ingezet: één voor bachelorstudenten, en één voor masterstudenten. Voor beide vragenlijsten was zowel een Nederlandse als een Engelse versie beschikbaar. De Nederlandstalige vragenlijsten zijn opgenomen in bijlagen 2 en 3.

Voor het grootste gedeelte waren de vragenlijsten voor dit jaar gelijk aan die van de vorige meting in 2006. Op één belangrijk punt verschillen de huidige vragenlijsten echter van die van de vorige meting. Dit betreft de toevoeging van een blok vragen over de Academic/ Professional Community. Hierin worden vragen gesteld over de mate waarin de student zich gestimuleerd en geïnspireerd voelt en in hoeverre er volgens de student sprake is van een hechte gemeenschap binnen de studie (zie bijlage 2 en 3, blok E voor de exacte formulering).

---

¹ Waar wij in deze rapportage spreken over experimentele opleidingen bedoelen wij experimentele bachelor en masteropleidingen alsmede 'Honoursprogramma's

² Bij de analyses in de keuzegids worden voor Masteropleidingen 'Gebouwen' en 'Faciliteiten' samengevoegd tot één cluster, in tegenstelling tot de voltijd. In het onderhavige onderzoek wordt deze opzet gevolgd.

Respons

De studenten van de opleidingen zijn integraal benaderd, er is dus niet sprake van een steekproef. In totaal zijn er 3223 studenten benaderd. Het gemiddelde responspercentage *per opleiding* is 37,6%. Voor twee kleine opleidingen is de respons te minimaal gebleken (zie ook tabel 2.1 en bijbehorende voetnoot 1). Deze opleidingen blijven om deze reden in het rapport buiten beschouwing. Een meer gedetailleerd responsoverzicht is opgenomen in bijlage 1.

De mate van tevredenheid onder studenten over de inhoud van het studieprogramma, is een belangrijk onderdeel van de evaluatie. Aangezien de inhoud van een opleiding zeer kan variëren van studiejaar tot studiejaar, is gekozen om studenten van één studiejaar mee te nemen in de vergelijking met reguliere opleidingen. In het onderzoek is gekozen alleen de antwoorden van respondenten uit het eerste jaar van de opleiding te gebruiken. Voor een drietal¹ opleidingen is de respons voor het jaar 2006/2007 te beperkt (minder dan 10). In deze gevallen zijn *alle* respondenten van die opleiding tezamen geanalyseerd.

Analyse

De vragenlijsten van de keuzegids zijn door de jaren heen licht gewijzigd. Dit betekent dat de verschillende clusters op vraagniveau niet helemaal vergelijkbaar zijn. Echter, de betekenis van de clusters is wel vergelijkbaar gebleven. Dit betekent dat ondanks de verschillen op vraagniveau, de scores op de clusters van de verschillende jaargangen met elkaar vergeleken kunnen worden. Dit is wat in het onderhavige rapport gebeurt. Dit geldt ook voor de vergelijking met 2006.

Van de vragen over academic/professional community wordt een frequentietabel getoond, waarin de meningen over de verschillende deelaspecten zijn af te lezen. Daarnaast is er een schaalscore toegekend aan dit blok met vragen². Dit is gedaan door aan de antwoorden op de vragen over academic/professional community een score (van 1 tot en met 10) toe te kennen en het gemiddelde van deze scores voor elke opleiding te berekenen. Deze schaalscore is uitgedrukt in een rapportcijfer, waardoor onderlinge vergelijking tussen de opleidingen mogelijk is.

2.3 Vergelijkingen

De in dit onderzoek verzamelde gegevens zijn (voor zover mogelijk) met een aantal referentiegroepen vergeleken:

- Experimentele opleidingen zijn vergeleken met vergelijkbare reguliere opleidingen (27 experimentele opleidingen)
- Voor experimentele opleidingen zijn de resultaten van deze meting (2007) vergeleken met de eerste meting (2006) (8 experimentele opleidingen)
- Voor experimentele opleidingen zijn de resultaten van eerstejaars studenten vergeleken met die van ouderejaars (5 experimentele opleidingen).

In tabel 2.1 is een overzicht opgenomen van alle opleidingen en de vergelijkingen die mogelijk zijn.

---

¹ Zie tabel 2.1 en bijbehorende voetnoot 2

² De Cronbach's Alpha van deze schaal is 0,8, wat betekent dat er een grote samenhang tussen de vragen bestaat.

Bij de vergelijking met reguliere opleidingen hebben wij gebruik gemaakt van resultaten van de Keuzegids Hoger Onderwijs (2005, 2006, 2007). De vergelijkbare reguliere opleidingen zijn gekozen op aanwijzing van de contactpersonen binnen de experimentinstellingen, en via raadpleging van clustering van opleidingen in de Keuzegids Hoger Onderwijs. Zelfstandige opleidingen zijn waar mogelijk vergeleken met reguliere opleidingen aan dezelfde instelling of aan andere instellingen met een vergelijkbare inhoud. In de gevallen waar de experimentele opleiding eerder een reguliere opleiding was, is deze met de studentenoordelen van eerdere jaren vergeleken¹. Bij de honours-programma's is er niet in alle gevallen een vergelijkbare opleiding, vooral in die gevallen waar het programma curriculum-overstijgend en/of curricula-breed is. Bij curriculum-overstijgende programma's hebben wij een vergelijking gemaakt met het reguliere programma². Curricula-brede programma's hebben wij vergeleken met alle opleidingen waaruit de studenten afkomstig zijn³.

Een achttal opleidingen heeft zowel aan de meting van 2007 als die van 2006 deelgenomen. Voor deze opleidingen hebben wij een vergelijking gemaakt tussen de verschillende metingen.

In de gevallen waar de respons voor het jaar 2006/2007 te beperkt is (minder dan 10) en alle respondenten tezamen zijn geanalyseerd, is uiteraard geen vergelijking mogelijk tussen eerstejaars en ouderejaars studenten. Een dergelijke vergelijking is mogelijk gebleken voor 5 opleidingen.

---

¹ Het is mogelijk dat een reguliere opleiding in de periode voor de erkenning als experimentele opleiding, wel elementen kende die als experimenteel aangemerkt kunnen worden (bv. selectie aan de poort, andere werkvormen). Dit kan betekenen dat sommige vergelijkingen met reguliere studies in zekere zin oneigenlijk zijn.

² Hierbij moet de kanttekening worden gemaakt dat qua inhoud er geen echte vergelijking mogelijk is en dat er daarnaast op een aantal onderdelen overlap is tussen de honours en de reguliere opleiding. Dit kan per opleiding verschillen, en het is dus niet op voorhand duidelijk op welke onderdelen überhaupt verschillen te verwachten zijn.

³ Voor een paar situaties is het honours-programma universiteit- of faculteitbreed, in deze gevallen is ervoor gekozen om de relevante reguliere opleidingen te selecteren die voorkomen in de keuzegids database 2005, 2006 & 2007. In deze gevallen zal de vergelijking niet dekkend zijn, maar bevat het voldoende opleidingen om representatief te zijn.

Tabel 2.1 Overzicht van alle experimentele opleidingen en de vergelijkingen die in de onderhavige rapportage zijn opgenomen.

Opleiding	Deelgenomen aan het onderzoek	Vergelijking met reguliere opleidingen ¹	Vergelijking met eerste meting	Vergelijking tussen eerste- en ouderejaars ²
Selectieve toelating:				
1) University College Maastricht (B), Universiteit Maastricht	✓	✓		
2) European Law School (M), Universiteit Maastricht	✓	✓		
3) Globalisation and Law (M), Universiteit Maastricht	✓			
4) Law and Language Studies (M), Universiteit Maastricht	✓	✓		
5) Liberal Arts & Sciences (B), UU: University College Utrecht	✓	✓	✓	✓
6) Liberal Arts & Sciences (B), UU: Roosevelt Academie				
7) Bestuurskunde (B), UU: Utrechtse school voor Bestuurs- en organisatiewetenschap (USBO)	✓	✓	✓	✓
8) Biomolecular Sciences (M), Rijksuniversiteit Groningen				
9) Medical and Pharmaceutical Drug Innovation (M), Rijksuniversiteit Groningen				
10) Nanoscience (M), Rijksuniversiteit Groningen				
11) Evolutionary Biology (M), Rijksuniversiteit Groningen				
12) Lerarenopleiding basisonderwijs (B), Hogeschool INHOLLAND: School of Education	✓	✓		
13) Bestuurskunde (B), Universiteit van Tilburg	✓	✓	✓	
14) International Business Administration (B), Erasmus Universiteit Rotterdam	✓	✓	✓	✓
15) Logopedie (B), Hogeschool Zuyd	✓	✓		
Collegegeld verhoging:				
16) Social Psychology (M), Vrije Universiteit Amsterdam	✓	✓	✓	
17) Hotelmanagement (B), Hotelschool Den Haag	✓	✓		
Selectieve toelating en collegegeldverhoging:				
18) Management, Economie en Recht (B), Hogeschool INHOLLAND	✓	✓	✓	
19) Fysiotherapie (B), Hogeschool Zuyd	✓	✓	✓	✓
20) Media en Entertainment Management (B), Internationale Hogeschool Breda	✓	✓	✓	✓
Honoursprogramma's:				
21) Toptalent Muziek, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	✓	✓		
22) Journalistiek, Christelijke Hogeschool Ede	✓			
23) Vastgoed & Makelaardij, Hanzehogeschool Groningen	✓	✓		
24) Verpleegkundige (HBOV), Hogeschool Arnhem en Nijmegen	✓	✓		
25) Integrated Product Development (Masterclass), Hogeschool Utrecht	✓	✓		
26) Economie en Management (Topclass), Hogeschool Utrecht	✓	✓		
27) Kunst, Wetenschap, Praktijk, Gerrit Rietveld Academie/Universiteit van Amsterdam	✓	✓		
28) Honours Track, Universiteit Twente	✓	✓		
29) Honours Track, Technische Universiteit Eindhoven	✓	✓		
30) Geowetenschappen, Universiteit van Utrecht	✓	✓		
31) Culturele Antropologie, Universiteit van Utrecht	✓	✓		
32) Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Utrecht	✓	✓		
33) Geschiedenis, Universiteit Leiden	✓	✓		
34) Over Grenzen, Erasmus Universiteit Rotterdam	✓	✓		

¹ Voor de opleidingen 3 en 22 is de respons te beperkt om deze vergelijking te kunnen maken.

² Voor de opleidingen 13 en 18 is de respons te beperkt om onderscheid te maken tussen eerste- en ouderejaars.

3 Selectieve toelating

3.1 University College Maastricht (B), Universiteit Maastricht

Vergelijking met reguliere opleidingen

De bacheloropleiding University College Maastricht wijkt van reguliere opleidingen af op de thema's inhoud en gebouwen. Studenten van de experimentele opleiding ervaren deze aspecten significant positiever dan studenten van de referentieopleidingen. Met name de gebouwen scoren relatief hoog.

Tabel 3.1 Studentenoordelen University College Maastricht versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Totaal	Sign
	UCM	UCM	UvA	UCU		
N	38	17	25	71	113	
Inhoud	7,92	7,71	7,56	7,64	7,63	+
Keuze	7,69	8,32	6,76	7,97	7,75	0
Samenhang	7,04	6,69	7,04	7,08	7,01	0
Werkvormen	7,39	7,20	7,39	7,35	7,33	0
Loopbaan	6,25	6,32	6,39	6,48	6,44	0
Docenten	7,79	7,38	7,76	7,91	7,79	0
Communicatie	7,26	7,26	6,46	7,56	7,27	0
Studeerbaarheid	7,71	7,53	6,92	7,54	7,40	0
Gebouwen	8,10	7,69	7,30	7,89	7,73	+
Faciliteiten	8,19	8,12	7,60	7,98	7,92	0
Totaal	7,53	7,42	7,12	7,54	7,43	0

UCM: 50021 B University College Maastricht, Universiteit Maastricht (21PJ) [SKI06VT]

UvA: 50250 B Beta Gamma, Universiteit van Amsterdam (21PK) [SKI06VT]

UCU: 50394 WO University College, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI06VT]

Academic community

Ruim de helft van de studenten is het (helemaal) eens met de stellingen over academic community. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 7,45. Alleen wat betreft de hechtheid van studenten onderling of van studenten en docenten zijn de meningen verdeeld: iets meer dan een kwart van de studenten is het niet met de stellingen eens.

Tabel 3.2 De mate waarin sprake is van een academic community volgens studenten University College Maastricht

	Helemaal	Oneens	Eens	Helemaal	Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens			eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		5%	63%	32%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		8%	50%	42%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		18%	42%	34%	5%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten		16%	63%	16%	5%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	8%	26%	37%	18%	11%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		29%	39%	26%	5%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		5%	61%	29%	5%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats	3%		47%	50%		100%

3.2 European Law School (M), Universiteit Maastricht

Vergelijking met reguliere opleidingen

De masteropleiding European Law School van de Universiteit Maastricht wijkt van reguliere opleidingen af wat betreft keuzeruimte van studenten (in negatieve zin) en wat betreft de tevredenheid over de gebouwen en faciliteiten (in positieve zin). De keuzeruimte kan met een gemiddelde van onder de 6 op een lage tevredenheid rekenen.

Tabel 3.3 Studentenoordelen European Law School versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Totaal	Sign
	ELS UM	UvM	UU	UN		
N	15	4	11	3	18	
Inhoud	7,78	7,92	7,76	7,22	7,70	0
Keuze	5,76	6,94	6,66	6,44	6,69	-
Samenhang	6,54	7,25	6,76	6,78	6,87	0
Werkvormen	7,11	8,00	6,82	6,67	7,06	0
Loopbaan	5,40	6,48	6,21	6,56	6,33	0
Docenten	7,85	8,06	7,48	7,17	7,56	0
Communicatie	6,95	7,06	6,61	6,67	6,72	0
Studeerbaarheid	6,88	6,92	5,92	6,89	6,30	0
Gebouwen en faciliteiten	7,98	7,50	6,86	7,58	7,13	+
Totaal	6,92	7,35	6,85	6,90	6,97	0

UvM: 60017 M European Law School, Universiteit van Maastricht (21PJ) [SKI06M]

UU: 66829 M Internationaal en Europees Recht, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI06M]

UN: 66829 M Internationaal en Europees Recht, Universiteit Nijmegen (21PM) [SKI05M]

Academic community

De hechtheid onder studenten uit hetzelfde jaar is matig: tweederde van de studenten is het niet eens met deze stelling. Iets minder dan de helft van de studenten voelt zich niet gestimuleerd door andere studenten, de andere helft van de studenten wel. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 5,99; relatief laag in vergelijking met andere experimentele opleidingen. De meeste studenten zijn het er mee eens dat er vrije uitwisseling van gedachten over de stof plaatsvindt.

Tabel 3.4 De mate waarin sprake is van academic community volgens studenten European Law School

	Helemaal oneens		Eens	Helemaal eens		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens		eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		7%	53%	27%	13%	100%	
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		20%	60%	20%		100%	
Ik word gestimuleerd door andere studenten	7%	40%	47%	7%		100%	
Ik word geïnspireerd door docenten		27%	40%	33%		100%	
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	20%	47%	27%		7%	100%	
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	27%	33%	40%			100%	
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat	13%	33%	47%	7%		100%	
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		20%	67%	13%		100%	

3.3 Law and Language Studies (M), Universiteit Maastricht

Vergelijking met reguliere opleidingen

De masteropleiding Law and Language Studies van de Universiteit Maastricht wijkt in positieve zin af van de referentieopleidingen op bijna alle thema's. De scores op inhoud en samenhang zijn gelijk aan de scores van reguliere opleidingen. Studenten Law and Language beoordelen de communicatie lager dan studenten bij reguliere opleidingen.

Tabel 3.5 Studentenoordelen Law and Language Studies versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Totaal	Sign
	L&L UCM	UU	UN			
N	12	11	3		14	
Inhoud	7,97	7,76	7,22		7,64	0
Keuze	7,77	6,66	6,44		6,61	+
Samenhang	7,03	6,76	6,78		6,76	0
Werkvormen	7,86	6,82	6,67		6,79	+
Loopbaan	6,94	6,21	6,56		6,29	+
Docenten	8,23	7,48	7,17		7,41	+
Communicatie	7,29	6,61	6,67		6,63	-
Studeerbaarheid	7,60	5,92	6,89		6,13	+
Gebouwen en faciliteiten	8,02	6,86	7,58		7,02	+
Totaal	7,61	6,85	6,90		6,86	+

UU: 66829 M Internationaal en Europees Recht, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI06M]

UN: 66829 M Internationaal en Europees Recht, Universiteit Nijmegen (21PM) [SKI05M]

Academic Community

Studenten voelen zich in sterke mate gestimuleerd, maar beperkt door andere studenten. Ook heeft een relatief groot deel van de studenten niet het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten. Alle studenten kunnen zich vinden in de stellingen over kennismجتمع and vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de stof. Over het geheel kan gesproken worden over het bestaan van een academic community; de opleiding krijgt hiervoor een 7,58 op een schaal van één tot tien.

Tabel 3.6 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Law and Language Studies.

	Helemaal oneens		Eens	Helemaal eens		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens		eens	een		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			50%	50%		100%	
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen			42%	58%		100%	
Ik word gestimuleerd door andere studenten		42%	33%	25%		100%	
Ik word geïnspireerd door docenten			58%	42%		100%	
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	8%	25%	50%	8%	8%	100%	
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		42%	33%	17%	8%	100%	
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennismجتمع waarin de opbouw van kennis centraal staat		8%	58%	33%		100%	
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			50%	50%		100%	

3.4 Liberal Arts & Sciences (B), UU: University College Utrecht

Vergelijking met reguliere opleidingen

De bacheloropleiding Liberal Arts & Sciences van het University College Utrecht wordt door de studenten op vrijwel alle aspecten hoger gewaardeerd dan de referentieopleidingen. Alleen wat betreft samenhang en tevredenheid over werkvormen stellen wij geen significant verschil vast.

Tabel 3.7 Studentenoordelen Liberal Arts & Sciences versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Totaal	Sign
	UCU	UCU	UvA	UCM		
N	79	71	25	17	113	
Inhoud	8,22	7,64	7,56	7,71	7,63	+
Keuze	8,06	7,97	6,76	8,32	7,75	+
Samenhang	7,21	7,08	7,04	6,69	7,01	0
Werkvormen	7,54	7,35	7,39	7,20	7,33	0
Loopbaan	7,24	6,48	6,39	6,32	6,44	+
Docenten	8,23	7,91	7,76	7,38	7,79	+
Communicatie	7,85	7,56	6,46	7,26	7,27	+
Studeerbaarheid	7,87	7,54	6,92	7,53	7,40	+
Gebouwen	8,19	7,89	7,30	7,69	7,73	+
Faciliteiten	8,25	7,98	7,60	8,12	7,92	+
Totaal	7,87	7,54	7,12	7,42	7,43	+

UCU: 50393 WO University College, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI06VT]

UvA: 50250 B Beta Gamma, Universiteit van Amsterdam (21PK) [SKI06VT]

UCM: 50020 B University College Maastricht, Universiteit Maastricht (21PJ) [SKI06VT]

Academic community

Studenten Liberal Arts & Sciences voelen zich sterk gestimuleerd in hun opleiding. Ook met de andere stellingen is het grootste deel van de studenten het (helemaal) eens, er is dus sprake van een academic community. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 8,12. Een kwart van de studenten is van mening dat er geen sprake is van een hechte groep studenten uit hetzelfde studiejaar.

Tabel 3.8 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Liberal Arts & Sciences

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		4%	30%	66%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		3%	38%	59%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten	1%	5%	38%	54%	1%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten	1%	5%	58%	34%	1%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	4%	25%	47%	22%	3%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		18%	34%	48%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat	1%	6%	46%	43%	4%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		4%	42%	54%		100%

Vergelijking met de meting 2006

Voor de opleiding Liberal Arts & Sciences is een vergelijking gemaakt tussen deze meting en de meting uit 2006. De verschillen tussen beide jaren zijn beperkt, maar wijzen op een licht toegenomen tevredenheid.

Tabel 3.9 Studentenoordelen Liberal Arts & Sciences uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	UCU	
	2007	2006
N	79	89
Inhoud	8,22	8,01
Keuze	8,06	7,89
Samenhang	7,21	7,15
Werkvormen	7,54	7,41
Loopbaan	7,24	6,61
Docenten	8,23	8,08
Communicatie	7,85	7,83
Studeerbaarheid	7,87	7,54
Gebouwen	8,19	7,70
Faciliteiten	8,25	8,14
Totaal	7,87	7,64

Vergelijking eerste- en ouderejaarsstudenten

Ook de oordelen van eerstejaars en ouderejaarsstudenten van deze opleiding zijn met elkaar vergeleken. Hierbij zijn vrijwel geen verschillen te zien. De voorbereiding op de loopbaan wordt door eerstejaarsstudenten hoger becijferd dan door ouderejaars.

Tabel 3.10 De eerstejaars studentenoordelen Liberal Arts & Sciences versus de oordelen van ouderejaars.

Jaargang	UCU 2007	
	1 ^e -jaars	Ouderejaars
N	79	139
Inhoud	8,22	8,23
Keuze	8,06	7,87
Samenhang	7,21	7,13
Werkvormen	7,54	7,65
Loopbaan	7,24	6,94
Docenten	8,23	8,24
Communicatie	7,85	7,71
Studeerbaarheid	7,87	7,80
Gebouwen	8,19	8,05
Faciliteiten	8,25	8,32
Totaal	7,87	7,80

3.5 Bestuurskunde (B), Universiteit Utrecht: Utrechtse school voor Bestuurs- en organisatiewetenschap (USBO)

Vergelijking met reguliere opleidingen

In onderstaande tabel geven wij de oordelen van studenten van de experimentele opleiding Bestuurskunde aan de USBO tezamen weer met de referentieopleidingen. Hierdoor wordt duidelijk dat de experimentele opleiding in positieve zin afwijkt van referentieopleidingen op de aspecten samenhang, werkvormen, communicatie en studeerbaarheid. Ook het toelaatbaarheidspercentage van studenten is hoger dan dat voor referentieopleidingen.

Tabel 3.11 Studentenoordelen Bestuurskunde versus regulier

Opleiding	Exp			Regulier				Totaal	Sign
	USBO	VU	UU	UL	EUR	UvT	UN		
N	30	72	86	58	96	37	46	395	
Inhoud	7,46	7,09	7,41	7,10	7,31	7,46	7,44	7,29	0
Keuze	7,25	6,65	7,47	7,02	6,18	6,50	7,37	6,84	0
Samenhang	7,97	6,52	7,68	6,63	6,88	7,78	7,59	7,12	+
Werkvormen	7,82	6,40	7,86	6,44	6,81	7,69	7,26	7,04	+
Loopbaan	7,25	6,19	7,34	6,59	6,75	7,69	7,63	6,94	0
Docenten	7,52	7,23	7,61	7,14	7,17	7,77	7,83	7,40	0
Communicatie	7,37	6,79	7,34	7,01	6,50	6,71	7,69	6,97	+
Studeerbaarheid	8,16	7,05	7,94	7,13	6,70	7,20	7,11	7,19	+
Gebouwen	7,73	7,16	7,77	6,62	7,24	7,47	7,51	7,30	0
Faciliteiten	7,49	7,19	7,63	7,00	7,10	7,30	7,73	7,31	0
Totaal	7,60	6,83	7,60	6,87	6,86	7,36	7,52	7,14	+

VU: 50007 Bestuur en organisatie, Vrije Universiteit Amsterdam (21PL) [SKI 07VT]

UU: 56627 B Bestuurskunde, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI 07VT]

UL: 56627 B Bestuurskunde, Universiteit Leiden (21PB) [SKI 07VT]

EUR: 56627 B Bestuurskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI 07VT]

UvT: 56627 B Bestuurskunde, Universiteit van Tilburg (21PN) [SKI 07VT]

UN: 56627 B Bestuurskunde, Radboud Universiteit Nijmegen (21PM) [SKI 07VT]

Academic community

Binnen bestuurskunde is sprake van een hechte groep studenten uit hetzelfde studiejaar. Ook geven veel studenten aan het gevoel te hebben dat er hechte studiegemeenschap tussen studenten en docenten bestaat. Hier gaat ook een sterke stimulans van uit, alhoewel een vijfde van de studenten zich toch niet gestimuleerd om het beste uit zichzelf te halen. Binnen de opleiding is er volgens de studenten vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de stof. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 8,11.

Tabel 3.12 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Bestuurskunde

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		20%	47%	33%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		7%	57%	37%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		17%	53%	30%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		10%	57%	30%	3%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep			40%	60%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		3%	17%	73%	7%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennissamenleving waarin de opbouw van kennis centraal staat		20%	43%	33%	3%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		3%	23%	73%		100%

Vergelijking met de meting 2006

Voor de opleiding Bestuurskunde aan de USBO is een vergelijking gemaakt tussen deze meting en de meting uit 2006. Hierbij valt op dat de studentenoordelen in 2007 over de gehele linie positiever zijn dan in 2006. Met name de communicatie binnen de opleiding, de samenhang, en de studeerbaarheid zijn sterk verbeterd, blijkens de studenttevredenheid.

Tabel 3.13 Studentenoordelen Bestuurskunde uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	USBO	
	2007	2006
N	30	42
Inhoud	7,46	7,04
Keuze	7,25	7,01
Samenhang	7,97	7,21
Werkvormen	7,82	7,44
Loopbaan	7,25	7,09
Docenten	7,52	7,06
Communicatie	7,37	6,44
Studeerbaarheid	8,16	7,46
Gebouwen	7,73	7,37
Faciliteiten	7,49	7,34
Totaal	7,60	7,15

Vergelijking eerste- en ouderejaarsstudenten

In onderstaande tabel hebben wij de oordelen van eerstejaars en ouderejaarsstudenten van deze opleiding naast elkaar gezet en met elkaar vergeleken. De verschillen zijn over het geheel miniem. Wel valt op dat ook in deze vergelijking (net als die tussen de 2 metingen) in tevredenheid over de communicatie een forse toename te zien is.

Tabel 3.14 De eerstejaars studentenoordelen Bestuurskunde versus de oordelen van ouderejaars.

Jaargang	USBO 2007	
	1 ^e -jaars	Ouderejaars
N	30	18
Inhoud	7,46	7,31
Keuze	7,25	7,51
Samenhang	7,97	7,92
Werkvormen	7,82	7,96
Loopbaan	7,25	7,32
Docenten	7,52	7,82
Communicatie	7,37	6,94
Studeerbaarheid	8,16	8,05
Gebouwen	7,73	7,55
Faciliteiten	7,49	7,21
Totaal	7,60	7,56

3.6 Lerarenopleiding basisonderwijs (B), Hogeschool INHOLLAND: School of Education

Vergelijking met reguliere opleidingen

Als we de studentenoordelen van de Lerarenopleiding basisonderwijs vergelijken met die van de referentieopleidingen wordt duidelijk dat de opleiding op vrijwel alle (getoetste) onderdelen beter scoort wat betreft studenttevredenheid. De gemiddelde score voor alle aspecten ligt bijna een punt hoger dan dat van referentieopleidingen. De tevredenheid over de docenten ligt zelfs bijna 1,5 punt hoger. Alleen op het gebied van keuzeruimte kan geen significant verschil worden waargenomen.

Tabel 3.15 Studentenoordelen Lerarenopleiding basisonderwijs versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Sign
	LBO	INH	INH	gem	
N	4 ¹	359		316	
Inhoud	7,92	6,39		6,61	+
Keuze	7,13	6,84		6,89	0
Samenhang	7,54	6,53		6,70	+
Werkvormen	8,17	6,61		6,78	+
Loopbaan	7,75	7,40		7,32	+
Docenten	8,33	6,39		6,92	+
Communicatie	7,06	5,69		6,15	+
Studeerbaarheid	8,13	6,93		7,10	+
Gebouwen	7,67	6,49		6,72	+
Faciliteiten	8,08	7,03		7,12	+
Totaal	7,78	6,63		6,83	+

INH: 34808 leraaropleiding basisonderwijs, Hogeschool Inholland (27PZ) [SKI07VT]

Gem: Gemiddeld 31x van 34808 leraaropleiding basisonderwijs (incl INH) [SKI 07VT]

Academic community

Uit de gegeven antwoorden kan worden afgeleid dat er volgens studenten sprake is van een academic community (score 8,03). Wat betreft de stimulans die studenten van elkaar ontvangen, zijn de meningen verdeeld. Een deel van de studenten voelt zich niet geïnspireerd door docenten.

Tabel 3.16 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Lerarenopleiding basisonderwijs

	Helemaal			Helemaal		Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens	Weet niet/ geen mening	
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			50%	50%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen			75%	25%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		50%		50%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		25%	50%	25%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep			50%	50%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten			50%	50%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennis-gemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat			50%	50%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			50%	50%		100%

¹ Bij de interpretatie van de resultaten dient rekening te worden gehouden met het feit dat het aantal studenten dat de enquête heeft ingevuld, beperkt is.

3.7 Bestuurskunde (B), Universiteit van Tilburg

Vergelijking met reguliere opleidingen

De studentenoordelen van de experimentele opleiding Bestuurskunde (UvT) vertonen in vergelijking met referentieopleidingen een wisselend beeld. Op de aspecten samenhang, werkvormen en voorbereiding op de loopbaan scoort de opleiding significant hoger dan de referentieopleidingen. Daarentegen scoort de opleiding wat betreft keuzevrijheid en communicatie lager dan de geselecteerde referentieopleidingen. Overigens is de tegenstelling tussen keuzevrijheid en samenhang te verklaren: naarmate meer samenhang van bovenhand (vanuit de opleiding zelf) wordt opgelegd, zullen studenten minder keuzevrijheid hebben. Over het geheel bezien wijkt de experimentele opleiding niet af van de geselecteerde referentieopleidingen.

Tabel 3.17 Studentenoordelen Bestuurskunde versus regulier.

Opleiding	Exp				Regulier			Totaal	Sign
	UvT	VU	UU	UL	EUR	UvT	UN		
N	12	72	86	48	96	37	46	395	
Inhoud	7,36	7,09	7,41	7,10	7,31	7,46	7,44	7,29	0
Keuze	6,04	6,65	7,47	7,02	6,18	6,50	7,37	6,84	-
Samenhang	7,81	6,52	7,68	6,63	6,88	7,78	7,59	7,12	+
Werkvormen	7,58	6,40	7,86	6,44	6,81	7,69	7,26	7,04	+
Loopbaan	7,50	6,19	7,34	6,59	6,75	7,69	7,63	6,94	+
Docenten	7,50	7,23	7,61	7,14	7,17	7,77	7,83	7,40	0
Communicatie	6,29	6,79	7,34	7,01	6,50	6,71	7,69	6,97	-
Studeerbaarheid	6,73	7,05	7,94	7,13	6,70	7,20	7,11	7,19	0
Gebouwen	6,86	7,16	7,77	6,62	7,24	7,47	7,51	7,30	0
Faciliteiten	7,00	7,19	7,63	7,00	7,10	7,30	7,73	7,31	0
Totaal	7,07	6,83	7,60	6,87	6,86	7,36	7,52	7,14	0

VU: 50007 Bestuur en organisatie, Vrije Universiteit Amsterdam(21PL) [SKI 07VT]
 UU: 56627 B Bestuurskunde, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI 07VT]
 UL: 56627 B Bestuurskunde, Universiteit Leiden (21PB) [SKI 07VT]
 EUR: 56627 B Bestuurskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI 07VT]
 UvT: 56627 B Bestuurskunde, Universiteit van Tilburg (21PN) [SKI 07VT]
 UN: 56627 B Bestuurskunde, Radboud Universiteit Nijmegen (21PM) [SKI 07VT]

Academic community

Het grootste deel van de studenten antwoordt instemmend op de verschillende aspecten van academic community, waaruit geconcludeerd kan worden dat deze aanwezig is. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 7,90.

Tabel 3.18 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Bestuurskunde

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			42%	50%	8%	100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		17%	42%	42%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		17%	50%	25%	8%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten		8%	42%	42%	8%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	8%	8%	17%	50%	17%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten			33%	58%	8%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		17%	83%			100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		8%	50%	42%		100%

Vergelijking met de meting 2006

Voor de opleiding Bestuurskunde aan de UvT is een vergelijking gemaakt tussen deze meting en de meting uit 2006. In summa zijn de verschillen verwaarloosbaar. Op onderdelen zijn echter flinke verschuivingen te zien. De samenhang van de opleiding is ruim een heel punt opgeklommen tot een 7,8, anderzijds is de tevredenheid over gebouwen en faciliteiten teruggezakt.

Tabel 3.19 Studentenoordelen Bestuurskunde uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	UvT	
	2007	2006
N	12	13
Inhoud	7,36	7,38
Keuze	6,04	6,18
Samenhang	7,81	6,65
Werkvormen	7,58	7,49
Loopbaan	7,50	7,51
Docenten	7,50	7,79
Communicatie	6,29	6,44
Studeerbaarheid	6,73	6,58
Gebouwen	6,86	7,21
Faciliteiten	7,00	7,38
Totaal	7,07	7,06

3.8 International Business Administration (B), Erasmus Universiteit Rotterdam

Vergelijking met reguliere opleidingen

Als we de studentenoordelen van de experimentele opleiding International Business Administration vergelijken met die van de geselecteerde referentieopleidingen valt op dat de experimentele opleiding zich op de meeste punten in positieve zin onderscheidt. Alleen de keuzeruimte, samenhang en voorbereiding op de loopbaan wijken niet significant af van het totaal van referentieopleidingen.

Tabel 3.20 Studentenoordelen International Business Administration versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier				Totaal	Sign
	IBA EUR	IBA EUR	BA/B EUR	IB UM	IB UvT	BS UvT		
N	32	77	49	55	94	102	377	
Inhoud	7,80	7,31	6,84	7,82	7,38	7,01	7,26	+
Keuze	6,95	6,85	7,29	7,57	7,26	6,99	7,15	0
Samenhang	7,18	6,66	6,94	7,22	6,76	7,27	6,97	0
Werkvormen	7,08	6,50	6,55	7,33	6,50	6,82	6,71	+
Loopbaan	6,54	6,47	6,47	6,65	6,24	6,34	6,40	0
Docenten	7,36	7,11	6,51	7,44	7,13	6,69	6,97	+
Communicatie	7,41	7,14	6,27	7,41	6,60	6,52	6,76	+
Studeerbaarheid	7,33	6,42	6,88	7,04	6,95	6,97	6,85	+
Gebouwen	7,89	7,11	6,80	7,50	7,52	7,37	7,30	+
Faciliteiten	7,80	7,21	6,65	7,65	7,66	7,50	7,39	+
Totaal	7,34	6,88	6,72	7,36	7,00	6,95	6,98	+

IBA EUR: 50015 Business Administration/Bedrijfskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI07VT]

BA/B EUR: 50952 International Business Administration, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI05VT]

IB UM: 50019 International Business, Universiteit Maastricht (21PJ) [SKI07VT]

IB UvT: 50019 International Business, Universiteit van Tilburg (21PN) [SKI07VT]

BS UvT: 50752 Business Studies, Universiteit van Tilburg (21PN) [SKI07VT]

Academic community

Bijna eenderde van de studenten heeft niet het gevoel door docenten geïnspireerd te worden. Iets meer dan de helft van de studenten is van mening dat er niet of nauwelijks sprake is van een hechte groep studenten/docenten. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 6,71. De opleiding scoort daarmee laag in vergelijking met andere opleidingen met selectieve toelating.

Tabel 3.21 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten International Business Administration.

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		6%	44%	50%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		6%	50%	44%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten	3%	6%	56%	34%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		31%	53%	6%	9%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	9%	44%	34%	6%	6%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	13%	47%	34%	6%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat	3%	16%	59%	9%	13%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		19%	69%	9%	3%	100%

Vergelijking met de meting 2006

Voor de opleiding International Business Administration hebben wij een vergelijking gemaakt tussen deze meting en de meting uit 2006. Verschillen in oordelen zijn met name te zien op het gebied van werkvormen, inhoud, en docenten (voor alle een positieve ontwikkeling).

Tabel 3.22 Studentenoordelen International Business Administration uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	IBA EUR	
	2007	2006
N	32	65
Inhoud	7,80	7,21
Keuze	6,95	7,07
Samenhang	7,18	7,27
Werkvormen	7,08	6,47
Loopbaan	6,54	6,62
Docenten	7,36	6,82
Communicatie	7,41	6,96
Studeerbaarheid	7,33	7,35
Gebouwen	7,89	7,51
Faciliteiten	7,80	7,74
Totaal	7,34	7,10

Vergelijking eerste- en ouderejaarsstudenten

Ook de oordelen van eerstejaars en ouderejaarsstudenten van deze opleiding zijn met elkaar vergeleken. Hierbij valt op dat de studie door de jongste lichter vrijwel over de gehele linie positiever wordt beoordeeld. Met name op het gebied van de ingezette werkvormen en de inhoud van de opleiding lijkt grote winst te zijn geboekt.

Tabel 3.23 De eerstejaars studentenoordelen International Business Administration versus de oordelen van ouderejaars.

Jaargang	IBA EUR 2007	
	1 ^e -jaars	Ouderejaars
N	32	34
Inhoud	7,80	6,70
Keuze	6,95	6,86
Samenhang	7,18	6,61
Werkvormen	7,08	5,86
Loopbaan	6,54	6,63
Docenten	7,36	6,99
Communicatie	7,41	7,06
Studeerbaarheid	7,33	6,88
Gebouwen	7,89	7,44
Faciliteiten	7,80	7,78
Totaal	7,34	6,88

3.9 Logopedie (B), Hogeschool Zuyd

Vergelijking met reguliere opleidingen

In onderstaande tabel vergelijken wij de oordelen van studenten van de experimentele opleiding Logopedie met die van de referentieopleidingen voor logopedie. Hierdoor is te zien dat de opleiding op 5 aspecten afwijkt; allen in positieve zin. Met name de samenhang en werkvormen worden door de studenten goed gewaardeerd. Over het totaal bezien kan een verschil in tevredenheid tussen de experimentele en reguliere opleidingen niet worden vastgesteld.

Tabel 3.24 Studentenoordelen Logopedie versus regulier

Opleiding	Exp	Regulier	Gem	Sign
	Zuyd	Zuyd		
N	13	50	332	
Inhoud	7,69	7,29	7,15	+
Keuze	6,92	6,99	6,70	0
Samenhang	8,00	7,13	7,32	+
Werkvormen	7,82	7,17	7,10	+
Loopbaan	7,38	6,92	7,13	0
Docenten	7,64	7,17	7,21	0
Communicatie	6,31	6,28	6,41	0
Studeerbaarheid	7,65	7,24	7,20	0
Gebouwen	7,67	6,98	6,48	+
Faciliteiten	7,75	6,83	6,70	+
Totaal	7,44	7,00	6,94	0

Zuyd: 34578 Opleiding voor logopedie, Hogeschool Zuyd Heerlen (25JX) [SKI06VT]

Gem: gemiddelde van 7x 34578 Opleiding voor logopedie (incl. Zuyd) [SKI06VT]

Academic community

Het grootste deel van de studenten antwoordt 'eens' of 'helemaal eens' op de stellingen over professional community. Studenten zijn vooral positief over de hechte studiegemeenschap en de vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof. De opleiding scoort wat betreft professional community een 7,92.

Tabel 3.25 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten Logopedie

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		8%	54%	38%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen			62%	31%	8%	100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		15%	46%	38%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		8%	54%	38%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		8%	54%	31%	8%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		15%	31%	46%	8%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat			69%	15%	15%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			23%	69%	8%	100%

3.10 Conclusie

Vergelijking met reguliere opleidingen

In onderstaande tabel is te zien dat 5 van de 9 opleidingen met selectieve toelating waarvoor een vergelijking is gemaakt met reguliere opleidingen significant beter scoren dan hun referentieopleidingen. De overige vier wijken weinig af. De totaalscore per experimentele opleiding met selectie varieert tussen de 6,92 en 7,78.

Tabel 3.26 Scores experimentele opleidingen met selectie t.o.v. vergelijkbare reguliere opleidingen

Opleiding	1) UCM UM	2) ELS UM	4) L&L UM	5) LA&S UU	7) Bstk UU	12) Lo bo INH	13) Bstk UvT	14) IBA Eur	15) Lgpd Zuyd
Inhoud	+	0	0	+	0	+	0	+	+
Keuze	0	-	+	+	0	0	-	0	0
Samenhang	0	0	0	0	+	+	+	0	+
Werkvormen	0	0	+	0	+	+	+	+	+
Loopbaan	0	0	+	+	0	+	+	0	0
Docenten	0	0	+	+	0	+	0	+	0
Communicatie	0	0	-	+	+	+	-	+	0
Studeerbaarheid	0	0	+	+	+	+	0	+	0
Gebouwen	+	+	+	+	0	+	0	+	+
Faciliteiten	0			+	0	+	0	+	+
Totaal	0	0	+	+	+	+	0	+	0
Totaalscore	7,53	6,92	7,61	7,87	7,60	7,78	7,07	7,34	7,44

1) University College Maastricht (B), Universiteit Maastricht

2) European Law School (M), Universiteit Maastricht

4) Law and Language Studies (M), Universiteit Maastricht

5) Liberal Arts & Sciences (B), UU: University College Utrecht

7) Bestuurskunde (B), UU: Utrechtse school voor Bestuurs- en organisatiewetenschap (USBO)

12) Lerarenopleiding basisonderwijs (B), Hogeschool INHOLLAND: School of Education

13) Bestuurskunde (B), Universiteit van Tilburg

14) International Business Administration (B), Erasmus Universiteit Rotterdam

15) Logopedie (B), Hogeschool Zuyd

In onderstaande tabel geven wij de gemiddelde score weer van de opleidingen met selectieve toelating¹ en het gemiddelde van hun referentieopleidingen. De opleidingen met selectie scoren vooral beter op docenten, werkvormen, inhoud, en gebouwen. Op keuzemogelijkheden en voorbereiding op de loopbaan wijken de experimentele opleidingen nauwelijks af van reguliere opleidingen.

Tabel 3.27 Aggregatie van alle experimentele opleidingen met selectieve toelating versus de aggregatie van hun vergelijkbare reguliere opleidingen

Aspecten	Selectie		
	Exp	Reg	Verschil
Inhoud	7,79	7,07	0,72
Keuze	7,06	7,01	0,05
Samenhang	7,37	6,90	0,47
Werkvormen	7,60	6,86	0,74
Loopbaan	6,92	6,86	0,06
Docenten	7,83	7,03	0,80
Communicatie	7,09	6,56	0,53
Studeerbaarheid	7,56	7,03	0,53
Gebouwen	7,79	7,10	0,69
Faciliteiten	7,84	7,29	0,55
Totaal	7,48	6,97	0,51
N	236	1263	

Academic/Professional community

De experimentele opleidingen met selectieve toelating scoren sterk wisselend op academic/professional community (zie tabel 3.28). Wel scoren alle opleidingen een voldoende, drie opleidingen hebben een cijfers hoger dan een acht.

Bij veel studies zijn de studenten van mening dat er vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de studiestof bestaat. De hechtheid tussen studenten onderling en de stimulerende werking die daar vanuit gaat is bij een aantal van de opleidingen beperkt.

Tabel 3.28 De score van de experimentele opleidingen met selectieve toelating op academic/professional community

Opleiding	score	N
European Law School (M), Universiteit Maastricht	5,99	15
International Business Administration (B), Erasmus Universiteit Rotterdam	6,71	32
University College Maastricht (B), Universiteit Maastricht	7,45	38
Law and Language Studies (M), Universiteit Maastricht	7,58	12
Bestuurskunde (B), Universiteit van Tilburg	7,90	12
Logopedie (B)	7,92	13
Lerarenopleiding basisonderwijs (B), Hogeschool INHOLLAND	8,03	4
Bestuurskunde (B), UU: Utrechtse school voor Bestuurs- en organisatiewetenschap (USBO)	8,11	30
Liberal Arts & Sciences (B), UU: University College Utrecht	8,12	79
Gemiddelde	7.53	

¹ De scores voor experimentele opleidingen zijn berekend als gemiddelde van de verschillende opleidingen. Dit om te voorkomen dat opleidingen met veel respondenten zwaarder meewegen in het gemiddelde dan opleidingen met weinig respondenten. Bij berekening van het gemiddelde van de reguliere opleidingen zijn de scores berekend als gemiddelde van de studenten. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in bijlage 4.

Vergelijking met meting 2006

Voor vier opleidingen met selectieve toelating is een vergelijking gemaakt met de meting van 2006. Twee van deze vier opleidingen (Liberal Arts & Sciences, UU:UCU en Bestuurskunde UU:USBO) scoren dit jaar op alle aspecten beter, twee opleidingen scoren op een (beperkt) aantal aspecten beter (Bestuurskunde, UvT en International Business Administration, EUR). De verschillen zijn in alle gevallen klein.

Vergelijking eerste- en ouderejaarsstudenten

Voor drie opleidingen met selectieve toelating is een vergelijking gemaakt tussen de oordelen van eerste- en ouderejaarsstudenten. Hiertussen bestaat weinig verschil. Bij elke opleiding zijn eerstejaars op een aantal aspecten negatiever, het wisselt per opleiding om welke punten het gaat.

4 Collegegeld verhoging

4.1 Social Psychology (M), Vrije Universiteit Amsterdam

Vergelijking met reguliere opleidingen

Als we de studentenoordelen van de experimentele opleiding Social Psychology vergelijken met die van de geselecteerde referentieopleidingen valt op dat de experimentele opleiding op de meeste aspecten hoger scoort wat betreft studenttevredenheid dan de geselecteerde referentieopleidingen. Gemiddeld scoort de opleiding meer dan een half punt hoger. Met name het onderdeel werkvormen kan met een score van 8,9 rekenen op een zeer ruime tevredenheid. De enige punten waar de opleiding niet significant afwijkt van de vergeleken opleidingen zijn de aspecten keuzeruimte en gebouwen en faciliteiten.

Tabel 4.1 Studentenoordelen Social Psychology versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Totaal	Sign
	SP VU	Psy VU	BS UN	SP UvT		
N	12	12	24	15	51	
Inhoud	8,50	7,50	8,06	7,47	7,75	+
Keuze	6,61	6,52	7,39	5,45	6,62	0
Samenhang	8,08	7,22	7,50	6,38	7,11	+
Werkvormen	8,89	7,33	8,17	7,24	7,70	+
Loopbaan	7,97	6,97	7,63	5,72	6,91	+
Docenten	8,48	7,44	7,59	7,55	7,54	+
Communicatie	7,92	6,63	6,82	6,78	6,76	+
Studeerbaarheid	7,53	6,60	7,18	6,84	6,95	+
Gebouwen en faciliteiten	6,96	7,25	7,72	7,07	7,42	0
Totaal	7,85	7,11	7,56	6,73	7,21	+

Psy VU: 60260 M Psychology, Vrije Universiteit (21PL) [SKI06M]

BS UN: 60266 M Behavioral Science: the study of Behavior Regulation (research),
Radboud Universiteit Nijmegen (21PM) [SKI07M]

SP UvT: 60077 M Sociale Psychologie, Universiteit van Tilburg (21PN) [SKI07M]

Academic community

Op de meeste punten zijn studenten van mening dat er sprake is van een academic community. Een kwart van de studenten vindt niet dat de studenten onderling een hechte groep vormen. In totaal scoort de opleiding een 8,22 op het aspect academic community.

Tabel 4.2 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Social Psychology

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			17%	83%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		8%	17%	75%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten			67%	33%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		8%	25%	67%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		25%	33%	42%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	17%	8%	42%	33%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		25%	33%	42%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			42%	58%		100%

Vergelijking met de meting 2006

De studentenoordelen van Social Psychology uit de meest recente meting hebben wij vergeleken met die uit de meting van 2006. Hierbij is te zien dat de zeer positieve oordelen van 2006 niet onveranderd in deze meting zijn terug te zien. Op de aspecten inhoud van de opleiding, samenhang, en voorbereiding op de loopbaan is de daling van studenttevredenheid het grootst (in alle gevallen meer dan 3/4 punt). Overigens scoort de opleiding over het geheel nog altijd goed.

Tabel 4.3 Studentenoordelen Social Psychology uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	SP VU	
	2007	2006
N	12	12
Inhoud	8,50	9,31
Keuze	6,61	7,23
Samenhang	8,08	8,86
Werkvormen	8,89	9,36
Loopbaan	7,97	8,72
Docenten	8,48	9,08
Communicatie	7,92	8,35
Studeerbaarheid	7,53	7,94
Gebouwen en faciliteiten	6,96	7,08
Totaal	7,85	8,43

4.2 Hotelmanagement (B), Hotelschool Den Haag

Vergelijking met reguliere opleidingen

De studentenoordelen van de experimentele opleiding wijken op een aantal punten af van de reguliere referentieopleidingen. Het betreft de thema's keuzeruimte, communicatie en studeerbaarheid. In al deze gevallen scoort de opleiding lager dan de geselecteerde referentieopleidingen. De aspecten communicatie en studeerbaarheid scoren met een gemiddelde onder de 6 nog net "voldoende". Op de overige aspecten wijkt de opleiding niet af van andere opleidingen.

Tabel 4.4 Studentenoordelen Hotelmanagement versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier	
	HM HDH	HH HDH	Gem	Sign
N	72	203	491	
Inhoud	7,36	7,54	7,21	0
Keuze	6,58	7,17	7,14	-
Samenhang	7,50	7,76	7,43	0
Werkvormen	7,27	7,57	7,17	0
Loopbaan	7,74	7,90	7,55	0
Docenten	6,81	7,26	7,01	0
Communicatie	5,79	6,59	6,40	-
Studeerbaarheid	5,76	6,18	6,68	-
Gebouwen	6,73	6,57	6,55	0
Faciliteiten	6,96	6,72	6,81	0
Totaal	6,85	7,13	6,99	0

HH HDH: 34411 Hogere Hotelschool, Hotelschool Den Haag (02NR) [SKI07VT]

Gem: gemiddelde van 5x 34411 Hogere Hotelschool (incl HH HDH) [SKI07VT]

Academic community

Hoewel de meningen over de verschillende aspecten sterk verdeeld zijn, is er over het geheel genomen sprake van een academic community. De opleiding scoort op dit aspect een 6,79.

Tabel 4.5 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Hotelmanagement

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen	4%	13%	58%	24%	1%	100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen	4%	13%	63%	18%	3%	100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten	1%	26%	42%	26%	4%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten	10%	31%	47%	8%	4%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	3%	7%	50%	38%	3%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		32%	46%	17%	6%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat	3%	14%	64%	11%	8%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats	4%	17%	64%	13%	3%	100%

4.3 Conclusie

Vergelijking met reguliere opleidingen

De opleiding Social Psychology scoort op vrijwel alle punten significant hoger dan referentieopleidingen. Hotelmanagement scoort op de meeste punten gelijk en een drietal aspecten slechter.

Tabel 4.6 Scores experimentele opleidingen met collegegeldverhoging t.o.v. gemiddelde van vergelijkbare reguliere opleidingen

Opleiding	16) SP VU	17) HM HDH
Inhoud	+	0
Keuze	0	-
Samenhang	+	0
Werkvormen	+	0
Loopbaan	+	0
Docenten	+	0
Communicatie	+	-
Studeerbaarheid	+	-
Gebouwen	0	0
Faciliteiten		0
Totaal	+	0
Totaalscore	7,85	6,85

16) Social Psychology (M), Vrije Universiteit Amsterdam

17) Hotelmanagement (B), Hotelschool Den Haag

In onderstaande tabel geven wij de gemiddelde score weer van de opleidingen met collegegeldverhoging¹ en het gemiddelde van hun referentieopleidingen.

De experimentele opleidingen scoren als geheel weinig hoger dan de reguliere opleidingen. Werkvormen scoren aanzienlijk hoger, maar de keuzemogelijkheden worden zelfs slechter gewaardeerd dan bij de referentieopleidingen.

Tabel 4.7 Aggregatie van alle experimentele opleidingen met collegegeldverhoging versus de aggregatie van hun vergelijkbare reguliere opleidingen

	Collegegeldverhoging		
	Exp	Reg	Verschil
Inhoud	7,93	7,58	0,35
Keuze	6,60	7,06	-0,46
Samenhang	7,79	7,63	0,16
Werkvormen	8,08	7,60	0,48
Loopbaan	7,86	7,70	0,16
Docenten	7,65	7,32	0,32
Communicatie	6,86	6,63	0,23
Studeerbaarheid	6,65	6,33	0,32
Gebouwen	6,85	6,74	0,11
Faciliteiten	6,96	6,72	0,24
Totaal	7,32	7,14	0,18
N	86	254	

¹ De scores voor experimentele opleidingen zijn berekend als gemiddelde van de verschillende opleidingen. Dit om te voorkomen dat opleidingen met veel respondenten zwaarder meewegen in het gemiddelde dan opleidingen met weinig respondenten. Bij berekening van het gemiddelde van de reguliere opleidingen zijn de scores berekend als gemiddelde van de studenten. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in bijlage 4.

Academic community

Beide opleidingen kunnen worden beschouwd als opleidingen waar een aanzienlijk gevoel van academic community heerst.

Tabel 4.8 De score van de experimentele opleidingen met collegegeldverhoging op academic/professional community

	Score	N
Hotelmanagement (B)	6,79	71
Social Psychology (M)	8,22	12
Gemiddeld	7,51	

Vergelijking met de meting 2006

Voor Social Psychology vallen de oordelen van dit jaar op vrijwel alle aspecten lager uit dan in 2006. De resultaten zijn echter nog steeds goed.

5 Selectieve toelating en collegegeldverhoging

5.1 Management, Economie en Recht (B), Hogeschool INHOLLAND

Vergelijking met reguliere opleidingen

De studentenoordelen van de experimentele opleiding Management, Economie en Recht wijken op een aantal aspecten af van de reguliere referentieopleidingen, allen in positieve zin. Over het geheel gezien scoort de opleiding ook beter dan de referentieopleidingen, met ruim een punt hoger. Met name de samenhang en werkvormen scoren zowel in absolute zin als in vergelijking met de referentieopleidingen hoog. Voor deze twee aspecten ligt de score zelfs 2 punten boven het gemiddelde van de vergeleken opleidingen.

Tabel 5.1 Studentenoordelen Management, Economie en Recht versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier	
	MER INH	MER INH	Gem	Sign
N	5 ¹	234	1214	
Inhoud	8,20	6,44	6,70	+
Keuze	7,30	6,66	6,64	0
Samenhang	8,73	6,49	6,68	+
Werkvormen	8,73	6,10	6,33	+
Loopbaan	7,80	6,54	6,61	+
Docenten	7,27	6,34	6,63	0
Communicatie	6,30	5,37	6,00	0
Studeerbaarheid	7,75	6,78	6,86	0
Gebouwen	6,93	6,53	6,37	0
Faciliteiten	8,27	6,54	6,54	+
Totaal	7,73	6,38	6,54	+

MER INH: 34435 Management, Economie en Recht, Hogeschool INHOLLAND (27PZ) [SKI07VT]

Gem: gemiddelde van 31x 34435 Management, Economie en Recht (incl MER INH) [SKI07VT]

Academic community

Op veel aspecten van professional community antwoorden studenten instemmend. Echter, ruim de helft van de studenten vindt dat andere studenten hen niet inspireren. Ook een deel van de studenten vindt de docenten niet inspirerend. Opvallend is dat alle studenten wel het gevoel hebben deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap, maar dat niet iedereen vindt dat de studenten onderling een hechte groep vormen. Op een tien-puntsschaal scoort de opleiding wat betreft academic community een 6,78.

¹ Bij de interpretatie van de resultaten dient rekening te worden gehouden met het feit dat het aantal studenten dat de enquête heeft ingevuld, beperkt is.

Tabel 5.2 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten Management, Economie en Recht

	Hele- maal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			80%	20%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen			80%	20%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten	20%	40%	40%			100%
Ik word geïnspireerd door docenten	20%	20%	40%	20%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	20%	20%	40%	20%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten			100%			100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennis-gemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat			80%	20%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		20%	20%	60%		100%

Vergelijking met de meting 2006

In onderstaande tabel hebben wij de studentenoordelen van de meting uit 2007 vergeleken met die uit 2006. Bij het trekken van conclusies dient rekening te worden gehouden met het beperkte aantal respondenten (in 2007, maar zeker ook in 2006). Om deze reden doen wij dan ook geen uitspraken over verschillen.

Tabel 5.3 Studentenoordelen Management, Economie en Recht uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	MER	
	2007	2006
N	5	2
Inhoud	8,20	7,33
Keuze	7,30	3,63
Samenhang	8,73	6,50
Werkvormen	8,73	7,33
Loopbaan	7,80	6,50
Docenten	7,27	6,50
Communicatie	6,30	4,88
Studeerbaarheid	7,75	5,88
Gebouwen	6,93	5,50
Faciliteiten	8,27	5,50
Totaal	7,73	5,95

5.2 Fysiotherapie (B), Hogeschool Zuyd

Vergelijking met reguliere opleidingen

Tabel 5.4 Studentenoordelen Fysiotherapie versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier	Sign
	Zuyd	Zuyd	Gem	
N	10	56	716	
Inhoud	7,73	7,49	7,05	+
Keuze	7,05	7,05	6,60	0
Samenhang	8,55	8,06	7,00	+
Werkvormen	8,67	7,98	6,86	+
Loopbaan	7,85	7,45	6,90	+
Docenten	8,10	7,99	7,15	+
Communicatie	6,80	6,54	6,16	0
Studeerbaarheid	7,60	7,47	6,78	+
Gebouwen	8,33	7,46	6,65	+
Faciliteiten	8,07	7,24	6,60	+
Totaal	7,88	7,47	6,78	+

Zuyd: 34570 Fysiotherapie, Hogeschool Zuyd (25JX) [SKI07VT]

Gem: gemiddelde 10x 34570 Fysiotherapie (incl Zuyd) [SKI07VT]

Professional community

Afgaande op de antwoorden van de studenten op de verschillende aspecten, kan geconcludeerd worden dat er een professional community is in de opleiding fysiotherapie. De opleiding scoort hiervoor zelfs een 8,99 op een schaal van 1 tot 10.

Tabel 5.5 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten fysiotherapie

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			50%	50%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen			30%	70%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		10%	50%	40%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		10%	30%	60%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep			10%	90%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten			20%	80%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennis-gemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat			30%	70%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			10%	90%		100%

Vergelijking met de meting 2006

Voor de opleiding Fysiotherapie is een vergelijking gemaakt tussen deze meting en de meting uit 2006. Over het geheel bezien is de tevredenheid in 2007 gestegen ten opzichte van 2006. Met name de studenttevredenheid over gebouwen en faciliteiten kent een forse toename. Studenten beoordelen de samenhang van de opleiding eveneens hoger dan in 2006.

Tabel 5.6 Studentenoordelen Fysiotherapie uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	Zuyd	
	2007	2006
N	10	36
Inhoud	7,73	7,91
Keuze	7,05	7,13
Samenhang	8,55	7,78
Werkvormen	8,67	8,06
Loopbaan	7,85	7,97
Docenten	8,10	7,80
Communicatie	6,80	6,29
Studeerbaarheid	7,60	7,16
Gebouwen	8,33	7,39
Faciliteiten	8,07	7,36
Totaal	7,88	7,48

Vergelijking eerste- en ouderejaarsstudenten

Ook de oordelen van eerstejaars en ouderejaarsstudenten van deze opleiding zijn met elkaar vergeleken. De verschillen tussen de leerjaren blijken beperkt.

Tabel 5.7 De eerstejaars studentenoordelen Fysiotherapie versus de oordelen van ouderejaars.

Jaargang	Zuyd 2007	
	1 ^e -jaars	Ouderejaars
N	10	6
Inhoud	7,73	8,28
Keuze	7,05	7,35
Samenhang	8,55	8,81
Werkvormen	8,67	8,72
Loopbaan	7,85	8,17
Docenten	8,10	7,83
Communicatie	6,80	6,43
Studeerbaarheid	7,60	7,81
Gebouwen	8,33	8,39
Faciliteiten	8,07	7,83
Totaal	7,88	7,96

5.3 Media en Entertainment Management (B), Internationale Hogeschool Breda

Vergelijking met reguliere opleidingen

De studentenoordelen van de experimentele opleiding Media en Entertainment Management wijken significant af van de referentieopleidingen op de thema's keuzeruimte, communicatie, studeerbaarheid. Telkens is het oordeel van de studenten hiervoor lager dan dat van de referentieopleidingen. Ook de totaalscore van tevredenheid van studenten over de opleiding is lager dan die van referentieopleidingen. De keuzeruimte en communicatie worden door studenten van de experimentele opleiding met een onvoldoende becijferd.

Tabel 5.8 Studentenoordelen Media en Entertainment Management versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Totaal	Sign
	IHB	IHB	CHN	INH		
N	40	53	46	155	254	
Inhoud	6,92	6,97	6,85	6,53	6,68	0
Keuze	5,30	6,54	6,41	6,89	6,73	-
Samenhang	6,80	7,07	6,82	6,62	6,75	0
Werkvormen	6,35	6,83	6,66	6,33	6,49	0
Loopbaan	6,50	6,75	6,58	6,76	6,73	0
Docenten	6,13	6,58	6,75	6,30	6,44	0
Communicatie	5,29	6,24	5,90	5,77	5,89	-
Studeerbaarheid	6,01	6,92	7,01	6,93	6,94	-
Gebouwen	6,20	6,50	6,17	6,67	6,55	0
Faciliteiten	6,70	6,93	6,40	6,65	6,66	0
Totaal	6,23	6,73	6,56	6,55	6,59	-

IHB: 34952 Media en Entertainment Management, Internationale Hogeschool Breda (21UI) [SKI07VT]

CHN: 34952 Media en Entertainment Management, Christelijke Hogeschool Nederland (21EX) [SKI07VT]

INH: 34952 Media en Entertainment Management, Hogeschool INHOLLAND (27PX) [SKI07VT]

Professional community

De meerderheid van de studenten is het eens met de stellingen over professional community. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de meningen van de studenten over de verschillende aspecten uiteenlopen. De score over het geheel van aspecten binnen professional community bedraagt een 6,6.

Tabel 5.9 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten Media en Entertainment Management

	Helemaal oneens		Eens	Helemaal eens		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens		eens	een		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen	8%	18%	50%	23%	3%	100%	
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen	5%	23%	53%	20%		100%	
Ik word gestimuleerd door andere studenten	5%	30%	45%	20%		100%	
Ik word geïnspireerd door docenten	5%	30%	55%	8%	3%	100%	
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		20%	60%	18%	3%	100%	
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	3%	28%	53%	13%	5%	100%	
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat	3%	18%	55%	18%	8%	100%	
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		23%	55%	20%	3%	100%	

Vergelijking met de meting 2006

Onderstaande tabel toont de studentenoordelen over de opleiding Media en Entertainment Management uit de metingen van 2007 en 2006. Over het geheel bezien zijn de verschillen beperkt. Wel valt op dat de keuzevrijheid in 2007 fors lager wordt becijferd dan in 2006.

Tabel 5.10 Studentenoordelen Media en Entertainment Management uit deze meting (2007) versus de oordelen uit 2006

Jaar	IHB	
	2007	2006
N	40	32
Inhoud	6,92	6,21
Keuze	5,30	6,36
Samenhang	6,80	6,50
Werkvormen	6,35	6,25
Loopbaan	6,50	6,61
Docenten	6,13	5,74
Communicatie	5,29	5,84
Studeerbaarheid	6,01	6,91
Gebouwen	6,20	6,36
Faciliteiten	6,70	6,51
Totaal	6,23	6,33

Vergelijking eerste- en ouderejaarsstudenten

In onderstaande tabel hebben wij de oordelen van eerstejaars en ouderejaarsstudenten van deze opleiding naast elkaar gezet. Over het geheel gezien zijn de verschillen beperkt. Wel valt op dat de studenttevredenheid over de keuzevrijheid van eerstejaars een stuk lager is dan die van ouderejaarsstudenten. Dit aspect scoort bij eerstejaars een onvoldoende. Het zelfde doet zich voor bij de communicatie.

Tabel 5.11 De eerstejaars studentenoordelen Media en Entertainment Management versus de oordelen van ouderejaars.

Jaargang	IHB 2007	
	1 ^e -jaars	Ouderejaars
N	40	10
Inhoud	6,92	6,53
Keuze	5,30	6,22
Samenhang	6,80	6,73
Werkvormen	6,35	6,78
Loopbaan	6,50	6,70
Docenten	6,13	5,63
Communicatie	5,29	5,96
Studeerbaarheid	6,01	6,61
Gebouwen	6,20	5,73
Faciliteiten	6,70	6,00
Totaal	6,23	6,29

5.4 Conclusie

Vergelijking met reguliere opleidingen

Op de punten keuze en communicatie scoort geen van de drie opleidingen met selectie en collegegeldverhoging beter dan reguliere opleidingen. Op de aspecten docenten en studeerbaarheid scoort alleen Fysiotherapie (Hogeschool Zuyd) beter. Over het geheel gezien scoren twee van de drie opleidingen significant hoger dan de referentieopleidingen, één opleiding scoort lager.

Tabel 5.12 Scores experimentele opleidingen met selectie en collegegeldverhoging t.o.v. gemiddelde van vergelijkbare reguliere opleidingen

Opleiding	18)	19)	20)
	MER INH	Fysio Zuyd	MEM IHB
Inhoud	+	+	0
Keuze	0	0	-
Samenhang	+	+	0
Werkvormen	+	+	0
Loopbaan	+	+	0
Docenten	0	+	0
Communicatie	0	0	-
Studeerbaarheid	0	+	-
Gebouwen	0	+	0
Faciliteiten	+	+	0
Totaal	+	+	-
Totaalscore	7,73	7,88	6,23

18) Management, Economie en Recht (B), Hogeschool INHOLLAND

19) Fysiotherapie (B), Hogeschool Zuyd

20) Media en Entertainment Management (B), Internationale Hogeschool Breda

In onderstaande tabel geven wij de gemiddelde score weer van de opleidingen met zowel selectieve toelating als collegegeldverhoging¹ en het gemiddelde van de referentieopleidingen. Als we deze drie opleidingen tezamen analyseren, is te zien dat deze experimentele opleidingen op een aantal aspecten aanzienlijk hogere scores behalen dan referentieopleidingen. Dit betreft inhoud, samenhang, werkvormen en faciliteiten. Over de keuzevrijheid zijn studenten van deze experimentele opleidingen minder positief dan hun medestudenten aan reguliere opleidingen.

Tabel 5.13 Aggregatie van alle experimentele opleidingen met selectie en collegegeldverhoging versus de aggregatie van hun vergelijkbare reguliere opleidingen

	Selectie en Collegegeldverhoging		
	Exp	Reg	Vershil
Inhoud	7,62	6,66	0,96
Keuze	6,55	6,73	-0,18
Samenhang	8,03	6,77	1,26
Werkvormen	7,92	6,48	1,44
Loopbaan	7,38	6,72	0,66
Docenten	7,17	6,56	0,61
Communicatie	6,13	5,74	0,39
Studeerbaarheid	7,12	6,93	0,19
Gebouwen	7,15	6,63	0,52
Faciliteiten	7,68	6,67	1,01
Totaal	7,27	6,59	0,68
N	55	594	

¹ De scores voor experimentele opleidingen zijn berekend als gemiddelde van de verschillende opleidingen. Dit om te voorkomen dat opleidingen met veel respondenten zwaarder meewegen in het gemiddelde dan opleidingen met weinig respondenten. Bij berekening van het gemiddelde van de reguliere opleidingen zijn de scores berekend als gemiddelde van de studenten. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in bijlage 4.

Academic/professional community

Gemiddeld scoren de opleidingen met selectieve toelating een 7,46 op academic/professional community. De cijfers lopen sterk uiteen, net als de meningen op de deelaspecten.

Tabel 5.14 De score van de experimentele opleidingen met selectieve toelating en collegedverhoging op academic/professional community

	Score	N
Media en Entertainment Management (B)	6,60	40
Management, Economie en Recht (B)	6,78	5
Fysiotherapie (B)	8,99	10
Gemiddeld	7,46	

Vergelijking met de meting 2006

Eén van de vier opleidingen waarvoor deze vergelijking is gemaakt, scoort op alle punten beter dan in 2006 (Management, Economie en Recht, INHOLLAND). De andere opleidingen scoren op een aantal of bijna alle aspecten minder goed dan vorig jaar (resp. Fysiotherapie, HS Zuyd en Media en Entertainment Management, IHB). Deze laatste scoort met name op inhoud en communicatie aanzienlijk lager.

Vergelijking eerste- met ouderejaars

De oordelen van eerste- en ouderejaars wijken op een aantal punten af. In veel gevallen zijn de ouderejaars positiever. De aspecten waarbij deze verschillen bestaan, verschilt per opleiding.

6 Honoursprogramma's

6.1 Toptalent Muziek, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

Vergelijking met reguliere opleidingen

De honours-opleiding Toptalent Muziek is toegankelijk voor zowel studenten uit de bachelor- als de masteropleiding Muziek. Het merendeel van de studenten uit de laatste jaargang volgt naast de honours een master. In de respons komen dan ook alleen masterstudenten voor. In deze zin geniet een vergelijking met reguliere masteropleidingen Muziek de voorkeur, echter, deze komen niet voor in 3 jaargangen Keuzegids. Dit betekent dat de resultaten met bacheloropleidingen worden vergeleken. Hierdoor is het thema 'Gebouwen en Faciliteiten' niet vergelijkbaar: deze is in de masterenquête samengesteld, in de bachelorenquête gesplitst.

De studenttevredenheid van de experimentele opleiding blijkt niet significant te verschillen van die over de referentieopleidingen. Alleen de keuzevrijheid scoort bij de opleiding Toptalent Muziek hoog vergeleken met de andere opleidingen.

Tabel 6.1 Studentenoordelen Toptalent Muziek versus regulier

	Exp		Regulier	Sign
	TM, AHvK	Mu, AHvK	Gem	
	10	51	333	
Inhoud	7,33	7,46	7,27	0
Keuze	8,08	7,32	6,91	+
Samenhang	7,33	6,77	7,01	0
Werkvormen	7,00	7,35	7,32	0
Loopbaan	6,70	5,92	6,32	0
Docenten	8,19	7,84	7,86	0
Communicatie	6,35	5,99	6,15	0
Studeerbaarheid	7,40	7,04	7,15	0
Gebouwen		5,78	5,79	
Faciliteiten		7,30	6,91	
Gebouwen en Faciliteiten	6,63			
Totaal	7,21	6,88	6,87	0

Mu, AHvK: 34739 B Muziek, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (21QA) [SKI07VT]

Gem: gemiddelde van 9x 34739 B Muziek (incl Mu, AHvK) [SKI07VT]

Professional community

Veel studenten Toptalent Muziek hebben het gevoel op verschillende manieren gestimuleerd en geïnspireerd te worden. Volgens de studenten is echter geen sprake van een hechte studiegemeenschap tussen studenten en docenten. De helft van de studenten heeft ook niet het gevoel deel uit te maken van een kennissamenleving waarin de opbouw van vaardigheden centraal staat. Gemiddeld scoort de opleiding een 6,85 wat betreft professional community.

Tabel 6.2 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten Toptalent Muziek

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			70%	30%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen	10%	10%	50%	30%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten	10%		30%	60%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		10%	60%	30%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	10%	20%	40%	20%	10%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	10%	50%	30%		10%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennis-gemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat	10%	40%	40%		10%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats	10%	10%	60%	10%	10%	100%

6.2 Vastgoed & Makelaardij, Hanzehogeschool Groningen

Vergelijking met reguliere opleidingen

Vergeleken met de referentieopleidingen wijkt de experimentele opleiding Vastgoed & Makelaardij van de Hanzehogeschool Groningen op vrijwel alle aspecten in positieve zin af. De tevredenheid over de docenten scoort zelfs 1,4 punt hoger dan bij de referentieopleidingen. Alleen de tevredenheid over de gebouwen valt in negatieve zin op - deze scoort zelfs een "onvoldoende". Wat betreft faciliteiten wijkt de opleiding niet af van de 4 geselecteerde referentieopleidingen. Bij deze cijfers dient overigens wel rekening gehouden te worden met het geringe aantal respondenten bij de experimentele opleiding.

Tabel 6.3 Studentenoordelen Vastgoed & Makelaardij versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Sign
	V&M, HH	V&M, HH	Gem		
N	6	56	216		
Inhoud	7,39	6,76	6,73		+
Keuze	7,63	6,63	6,74		+
Samenhang	7,56	6,74	6,74		+
Werkvormen	7,28	6,57	6,45		+
Loopbaan	7,42	6,77	6,88		+
Docenten	8,00	6,87	6,59		+
Communicatie	7,08	6,54	6,07		+
Studeerbaarheid	7,67	6,84	6,79		+
Gebouwen	5,44	6,27	6,19		-
Faciliteiten	6,22	6,72	6,39		0
Totaal	7,17	6,67	6,56		+

V&M, HH: 39203 B Vastgoed & Makelaardij, Hanzehogeschool Groningen (25BE) [SKI06VT]

Gem: gemiddelde van 4x 39203 B Vastgoed & Makelaardij (incl. V&M, HH) [SKI06VT]

Professional community

Studenten Vastgoed & Makelaardij zijn van mening dat alle aspecten van professional community van toepassing zijn op hun opleiding. De opleiding scoort dan ook een 8,13 op dit aspect. Niet iedereen kan zich vinden in de stelling dat er sprake is van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten.

Tabel 6.4 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten Vastgoed & Makelaardij

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			67%	33%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen			50%	50%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten			67%	33%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten			67%	33%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep			67%	33%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		17%	50%	33%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat			50%	50%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			50%	50%		100%

6.3 Verpleegkundige (HBOV), Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Vergelijking met reguliere opleidingen

Als we de studentenoordelen van de experimentele HBOV (Arnhem/Nijmegen) vergelijken met die van de reguliere referentieopleidingen is te zien dat de opleiding over het totaal niet afwijkt van de referentieopleidingen. Op onderdelen zijn wel verschillen te zien: de loopbaanmogelijkheden vallen in positieve zin op, tevredenheid over de gebruikte werkvormen, de studeerbaarheid en de gebouwen is echter lager dan bij referentieopleidingen.

Tabel 6.5 Studentenoordelen Verpleegkundige (HBOV) versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier	Sign
	HBOV A/N	HBOV A/N	Gem	
N	9	122	1311	
Inhoud	6,70	6,65	6,80	0
Keuze	6,75	6,73	6,88	0
Samenhang	6,83	6,29	6,57	0
Werkvormen	6,30	6,37	6,62	-
Loopbaan	7,28	6,41	6,80	+
Docenten	6,78	6,48	6,82	0
Communicatie	6,23	5,94	6,03	0
Studeerbaarheid	6,36	6,83	6,94	-
Gebouwen	6,19	6,14	6,65	-
Faciliteiten	6,44	6,19	6,56	0
Totaal	6,59	6,40	6,67	0

HBOV A/N: 34560 Verpleegkunde, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (25KB) [SKI07VT]

Gem: gemiddelde van 18x 34560 Verpleegkunde (incl HBOV A/N)[SKI07VT]

Academic community

Het merendeel van de studenten vindt niet dat studenten uit het zelfde studiejaar een hechte groep vormen. Eenderde van de studenten voelt zich niet gestimuleerd om het beste uit zichzelf te halen of voelt zich niet gestimuleerd door andere studenten. Een nog groter deel (44%) voelt zich niet gestimuleerd om het beste uit de opleiding te halen. De docenten daarentegen worden wel inspirerend gevonden. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 6,57.

Tabel 6.6 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Verpleegkundige (HBOV)

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		33%	56%	11%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		44%	44%	11%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		33%	33%	33%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		11%	89%			100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		56%	22%	22%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		44%	44%		11%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennis-gemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat			78%	11%	11%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		11%	56%	33%		100%

6.4 Integrated Product Development (Masterclass), Hogeschool Utrecht

Vergelijking met reguliere opleidingen

Voor Integrated Product Development worden de oordelen vergeleken met de studies waaruit de studenten afkomstig zijn. Uit deze vergelijking blijkt dat de studentenoordelen van studenten van de experimentele opleiding niet significant afwijken van de andere referentieopleidingen.

Tabel 6.7 Studentenoordelen Integrated Product Development (Masterclass) versus regulier

Opleiding	Exp	Reg	Sign
	IPD	Gem	
N	6	195	
Inhoud	6,50	6,75	0
Keuze	6,78	6,71	0
Samenhang	6,22	6,65	0
Werkvormen	6,28	6,43	0
Loopbaan	6,67	6,49	0
Docenten	6,78	6,54	0
Communicatie	5,75	5,80	0
Studeerbaarheid	7,58	7,14	0
Gebouwen	6,61	6,56	0
Faciliteiten	7,39	6,95	0
Totaal	6,68	6,60	0

Gem:

Gemiddelde van de opleidingen:

* 39216 Industriële automatisering, Universiteit Utrecht (25DW) [SKI07VT]

* 34280 Werktuigbouwkunde, Universiteit Utrecht (25DW) [SKI07VT]

* 34267 Elektrotechniek, Universiteit Utrecht (25DW) [SKI06VT]

* 34475 (technische) Informatica, Universiteit Utrecht (25DW) [SKI06VT]

Professional Community

Binnen de opleiding is sprake van een hechte studentengroep, waarin studenten elkaar ook stimuleren. Over de vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de stof zijn de meningen verdeeld. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic community een 7,06.

Tabel 6.8 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten Integrated Product Development

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		17%	67%	17%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		33%	50%	17%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten			67%	33%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten	17%	33%	33%	17%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		33%	17%	50%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		17%	50%	33%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennis-gemeenschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat		17%	50%	33%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		33%	33%	33%		100%

6.5 Economie en Management (Topclass), Hogeschool Utrecht

Vergelijking met reguliere opleidingen

De studenten Economie en Management zijn afkomstig uit verschillende richtingen uit het HEAO-spectrum. Voor een vergelijking met reguliere opleidingen zijn alle economische studies aan de Hogeschool van Utrecht uit 3 jaargangen geselecteerd.

Het blijkt dat de experimentele opleiding over het totaal gezien significant hoger scoort dan de vergeleken reguliere opleidingen. Het gemiddelde ligt bijna een half punt hoger. Specifiek aspecten waarop de opleiding hoger scoort dan de referentieopleidingen zijn: inhoud, werkvormen, docenten, communicatie en studeerbaarheid.

Tabel 6.9 Studentenoordelen Economie en Management (Topclass) versus regulier

Opleiding	Exp	Reg	Sign
	E&M	Gem	
N	16	384	
Inhoud	6,97	6,68	+
Keuze	6,61	6,34	0
Samenhang	6,82	6,54	0
Werkvormen	6,97	6,32	+
Loopbaan	6,87	6,52	0
Docenten	7,09	6,32	+
Communicatie	6,22	5,26	+
Studeerbaarheid	7,42	6,57	+
Gebouwen	6,62	6,43	0
Faciliteiten	6,78	6,68	0
Totaal	6,84	6,37	+

Gem:

Gemiddelde van de opleidingen:

- * 34422 Small Business en retailmanagement, Hogeschool Utrecht (25DW) [SKI07VT]
- * 34435 Management, Economie & Recht, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI07VT]
- * 34500 Facility Management, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI07VT]
- * 34402 Commerciële Economie, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI06VT]
- * 34936 Trade Management & IBMS, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI06VT]
- * 34401 Bedrijfseconomie, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI05VT]
- * 34406 Accountancy, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI05VT]
- * 34407 Int. Business & Languages, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI05VT]
- * 34431 Technische Bedrijfskunde, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI05VT]
- * 34436 Logistiek en economie, Hogeschool van Utrecht (25DW) [SKI05VT]

Professional Community

Volgens de studenten is er sprake van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van vaardigheden centraal staat en vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaatsvindt. Ongeveer een vijfde van de studenten voelt zich niet gestimuleerd door andere studenten of geïnspireerd door docenten. In totaal scoort de professional community van het programma een 7,47.

Tabel 6.10 De mate waarin er sprake is van een professional community volgens studenten Economie en Management

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		13%	40%	47%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		13%	53%	27%	7%	100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten	7%	20%	13%	60%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		20%	53%	27%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	7%	27%	33%	33%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	7%	20%	47%	27%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennismeeschap waarin de opbouw van <i>vaardigheden</i> centraal staat			73%	27%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			67%	33%		100%

6.6 Kunst, Wetenschap, Praktijk, Gerrit Rietveld Academie/ Universiteit van Amsterdam

Vergelijking met reguliere opleidingen

Studenten van de opleiding Kunst, Wetenschap, Praktijk zijn zowel afkomstig van de Rietveld Academie als van de Universiteit van Amsterdam. In de vergelijking maken wij daarom een tweedeling:

- een vergelijking met de reguliere studie waaruit de Rietveld-studenten afkomstig zijn
- een vergelijking met de verschillende opleidingen die de UvA-studenten regulier volgen.

Bij beide vergelijkingen ontstaat een zelfde beeld: De experimentele opleiding verschilt qua studenttevredenheid niet veel van de referentieopleidingen. Wel wijken in beide vergelijkingen de scores af wat betreft inhoud van de opleiding (in positieve zin) en de tevredenheid over docenten (in negatieve zin). In de vergelijking met de reguliere studenten waaruit de Rietveld-studenten afkomstig zijn wijkt de keuzevrijheid daarnaast significant af van de referentieopleidingen. In de vergelijking met UvA-studenten is dit laatste niet het geval.

Tabel 6.11 Studentenoordelen Kunst, Wetenschap, Praktijk versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Sign Rietv	Sign UvA
	KWP	Rietveld		UvA		
		BK	Gem	Gem		
N	4 ¹	49	179	119		
Inhoud	7,67	7,20	7,07	7,40	+	+
Keuze	6,50	7,65	7,58	7,21	-	0
Samenhang	6,88	6,72	6,76	6,69	0	0
Werkvormen	7,33	7,80	7,54	6,88	0	0
Loopbaan	5,88	6,29	6,27	6,28	0	0
Docenten	6,83	7,48	7,33	7,42	-	-
Communicatie	5,88	6,60	6,29	6,50	0	0
Studeerbaarheid	7,25	7,05	7,18	6,81	0	0
Gebouwen	6,83	5,99	6,55	6,84	0	0
Faciliteiten	7,00	6,68	7,00	7,19	0	0
Totaal	6,80	6,95	6,96	6,92	0	0

Rietveld

BK: 39110 B Autonome Beeldende Kunst, Rietveld Academie (02BY) [SKI06VT]

Gem: gemiddelde van 9x 39110 B Aut. Beeldende Kunst (incl BK) [SKI06VT]

Universiteit van Amsterdam

Gem:

gemiddelde van de opleidingen:

* 56824 B Kunstgeschiedenis, Universiteit van Amsterdam (21PK) [SKI07VT]

* 56702 Theaterwetenschap, Universiteit van Amsterdam (21PK) [SKI07VT]

* 56081 Wijsbegeerte, Universiteit van Amsterdam (21PK) [SKI06VT]

Academic/professional community²

Alle studenten kunnen zich vinden in de stelling dat zij gestimuleerd worden om het beste uit zichzelf te halen en dat zij gestimuleerd worden door andere studenten. Ook zijn de studenten van mening dat er vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaatsvindt. Over de hechtheid van enerzijds studenten onderling en anderzijds studenten en docenten zijn de meningen verdeeld. Op een schaal van één tot tien scoort de opleiding wat betreft academic/professional community een 6,91.

Tabel 6.12 De mate waarin er sprake is van een academic/professional community volgens studenten Kunst, Wetenschap en Praktijk

	Helemaal oneens		Helemaal eens		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			75%	25%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		25%	75%			100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten			100%			100%
Ik word geïnspireerd door docenten		25%	50%	25%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		50%	25%	25%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		50%	25%	25%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis/vaardigheden centraal staat		25%	50%	25%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			75%	25%		100%

¹ Bij de interpretatie van de resultaten dient rekening te worden gehouden met het feit dat het aantal studenten dat de enquête heeft ingevuld, beperkt is.

² Aan de HBO-studenten van de Rietveld Academie is de vraag voorgesteld of er sprake is van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van *vaardigheden* centraal staat, aan de WO-studenten van de Universiteit van Amsterdam de opbouw van *kennis*. Vanwege de beperkte respons wordt in deze tabel hier geen onderscheid in gemaakt en dus ook niet in professional of academic community.

6.7 Honours Track, Universiteit Twente

Vergelijking met reguliere opleidingen

De honours track aan de universiteit Twente is toegankelijk voor studenten uit alle verschillende studierichtingen. De oordelen van de honoursstudenten zijn daarom vergeleken met alle opleidingen van de universiteit Twente die voorkomen in de keuzegids 2005, 2006 en 2007. Uit deze vergelijking blijkt dat de experimentele opleiding over het geheel gezien gemiddeld hoger scoort dan de andere opleidingen van de UT. De gehanteerde werkvormen en de docenten worden door studenten van het Honours Track zelfs (ruim) 1,5 punt hoger gewaardeerd. De enige aspecten waarop geen significant verschil te zien is, zijn gebouwen en keuzevrijheid.

Tabel 6.13 Studentenoordelen Honours Track (UT) versus reguliere opleidingen

Opleiding	Exp	Reg	Sign
	HT UT	Gem	
N	8	504	
Inhoud	8,42	7,32	+
Keuze	6,86	7,16	0
Samenhang	8,46	7,00	+
Werkvormen	8,35	6,82	+
Loopbaan	7,56	6,56	+
Docenten	8,71	7,21	+
Communicatie	7,41	6,97	+
Studeerbaarheid	8,04	6,90	+
Gebouwen	7,33	6,99	0
Faciliteiten	8,04	7,52	+
Totaal	7,96	7,05	+

Gem:

Gemiddelde van de opleidingen:

- * 56627 Bestuurskunde, Universiteit Twente (21PH) [SKI07VT]
- * 56834 Bedrijfswetenschappen, Universiteit Twente (21PH) [SKI07VT]
- * 56851 Algemene Gezondheidswetenschappen, Universiteit Twente (21PH) [SKI07VT]
- * 56952 Civiele Techniek, Universiteit Twente (21PH) [SKI07VT]
- * 56964 Technische informatica, Universiteit Twente (21PH) [SKI07VT]
- * 56994 Technische bedrijfskunde, Universiteit Twente (21PH) [SKI07VT]
- * 50033 Geneeskunde, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56066 Informatiekunde, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56604 Psychologie, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56613 Pedagogiek en Onderwijskunde, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56949 Elektrotechniek, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56953 Elektrotechniek, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56955 Industrieel Ontwerpen, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56962 Natuurkunde, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]
- * 56965 Wiskunde, Universiteit Twente (21PH) [SKI06VT]

Academic community

Vrijwel alle studenten van de honours track zijn het (helemaal) eens met de stellingen over de verschillende aspecten van academic community. De academic community scoort dan ook als geheel een 8,92. Er is vooral veel eensgezindheid over of er vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaatsvindt.

Tabel 6.14 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten honours track (UT)

	Helemaal		Helemaal		Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens	
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			38%	63%	100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		13%	38%	50%	100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten			25%	75%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten			25%	75%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep			25%	75%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten			38%	63%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		13%	38%	50%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			13%	88%	100%

6.8 Honours Track, Technische Universiteit Eindhoven

Vergelijking met reguliere opleidingen

De oordelen van de studenten die de honours track aan de Technische Universiteit Eindhoven volgen, worden vergeleken met de oordelen van de reguliere opleidingen waar de honoursstudenten uit afkomstig zijn¹.

Het totaaloordeel over de opleiding van studenten van het Honours Track aan de TUE is hoger dan dat van studenten de referentieopleidingen. De opleiding scoort hoger op het gebied van werkvormen, docenten (zelf 0,7 punt), communicatie en studeerbaarheid. Voor de overige aspecten kan geen significant verschil worden aangetoond.

Tabel 6.15 Studentenoordelen Honours Track (TUE) versus regulier

Opleiding	Exp	Reg	Sign
	HT TUE	Gem	
N	9	161	
Inhoud	7,54	7,55	0
Keuze	7,17	6,83	0
Samenhang	6,90	7,03	0
Werkvormen	7,83	7,05	+
Loopbaan	7,17	6,67	0
Docenten	8,08	7,35	+
Communicatie	7,43	6,95	+
Studeerbaarheid	7,35	6,49	+
Gebouwen	7,58	7,05	0
Faciliteiten	8,08	8,07	0
Totaal	7,53	7,10	+

Gem:

Gemiddelde van de opleidingen:

* 56963 Technische Natuurkunde, Technische Universiteit Eindhoven (21PG) [SKI06VT]

* 56965 Technische Wiskunde, Technische Universiteit Eindhoven (21PG) [SKI06VT]

* 56964 Technische Informatica, Technische Universiteit Eindhoven (21PG) [SKI07VT]

* 56994 Technische Bedrijfskunde, Technische Universiteit Eindhoven (21PG) [SKI07VT]

* 56226 Biomedische Technologie, Technische Universiteit Eindhoven (21PG) [SKI05VT]

* 56951 Bouwkunde, Technische Universiteit Eindhoven (21PG) [SKI07VT]

¹ Ook de bacheloropleiding industrieel design is een mogelijke ingang voor deze honours, echter deze komt niet voor in de keuzegids 2005, 2006 en 2007 en maakt daarom geen deel uit van de vergelijking.

Academic community

Tweederde van de studenten is het helemaal eens met de stelling dat er vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaatsvindt. Daarnaast is er sprake van een hechte studentengroep, waarin studenten elkaar stimuleren. Op de vraag of de student het gevoel heeft deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarop de opbouw van kennis centraal staat, lopen de meningen uiteen. In totaal scoort het Honours Track Eindhoven een 8,02 als academic community.

Tabel 6.16 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten honours track (TUE)

	Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			56%	33%	11%	100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		11%	44%	33%	11%	100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		11%	22%	56%	11%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten		11%	56%	11%	22%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		11%	22%	56%	11%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		22%	22%	44%	11%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		33%	22%	33%	11%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			22%	67%	11%	100%

6.9 Geowetenschappen, Universiteit van Utrecht

Het honoursprogramma Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht bestaat uit drie varianten: Sociale geografie en planologie, Aardwetenschappen, en Innovatie- en Milieuwetenschappen. Studenten van de variant Innovatie- en Milieuwetenschappen hebben in deze meting niet deelgenomen.

Vergelijking met reguliere opleidingen

Als alle aspecten tezamen worden bekeken, wordt duidelijk dat het honoursprogramma Geowetenschappen significant hoger scoort dan de referentieopleidingen. Verschillen zijn te zien wat betreft voorbereiding op de loopbaan, docenten, communicatie, en studeerbaarheid.

Tabel 6.17 Studentenoordelen Geowetenschappen versus regulier

Opleiding	Exp	Reg	Sign
	GW	Gem	
N	22	215	
Inhoud	7,17	7,09	0
Keuze	7,36	7,17	0
Samenhang	7,01	6,95	0
Werkvormen	7,08	6,88	0
Loopbaan	6,89	6,42	+
Docenten	7,71	7,36	+
Communicatie	7,06	6,66	+
Studeerbaarheid	7,25	6,78	+
Gebouwen	6,81	6,86	0
Faciliteiten	7,22	7,38	0
Totaal	7,16	6,96	+

Gem:

gemiddelde van de opleidingen:

* 56986 Aardwetenschap, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI07VT]

* 56839 Milieumaatschappijwetenschappen, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI07VT]

* 56988 Milieunatuurwetenschappen, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI07VT]

* 56982 Natuurwetenschap en innovatiemanagement, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI06VT]

* 56838 Sociale geografie en planologie, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI06VT]

Academic community

Het merendeel van de studenten vindt niet dat studenten uit het zelfde studiejaar een hechte groep vormen. Driekwart van de studenten voelt zich gestimuleerd om het beste uit zichzelf te halen terwijl tweederde zich gestimuleerd voelt door andere studenten. Driekwart voelt zich gestimuleerd om het beste uit de opleiding te halen. De docenten daarentegen worden wel inspirerend gevonden. De opleiding Geowetenschappen blijft wat betreft academic community steken op een 6,57.

Tabel 6.18 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Geowetenschappen

Geowetenschappen (H)	Helemaal			Weet niet/		Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens	geen mening	
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		24%	67%	10%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		24%	67%	10%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		29%	62%	5%	5%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten		19%	57%	24%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	14%	24%	29%	33%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		43%	24%	29%	5%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		19%	71%		10%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		29%	52%	14%	5%	100%

6.10 Culturele Antropologie, Universiteit van Utrecht

Vergelijking met reguliere opleidingen

Over het geheel bezien vertoont de studenttevredenheid van de experimentele opleiding Culturele Antropologie van de Universiteit van Utrecht geen verschil met die van de geselecteerde referentieopleidingen. De inhoud van de studie wordt evenwel significant positiever beoordeeld dan die van de vergelijkbare opleidingen. De aspecten samenhang en faciliteiten blijven blijken de gegevens achter op die van referentieopleidingen.

Tabel 6.19 Studentenoordelen Culturele Antropologie versus regulier

Opleiding	Exp		Regulier		Totaal	Sign
	CA UU	CA&S UU	CA&S UvA			
N	7	49	75		125	
Inhoud	8,00	7,62	7,39		7,47	+
Keuze	7,44	7,85	7,35		7,53	0
Samenhang	6,55	7,05	6,85		6,92	-
Werkvormen	6,90	7,19	6,90		7,01	0
Loopbaan	6,02	6,31	6,02		6,14	0
Docenten	7,81	7,63	7,41		7,49	0
Communicatie	6,71	6,97	6,79		6,86	0
Studeerbaarheid	7,17	7,21	7,11		7,14	0
Gebouwen	6,33	7,03	6,69		6,83	0
Faciliteiten	6,38	7,33	7,22		7,25	-
Totaal	6,93	7,22	6,97		7,06	0

CA&S: 56614 Culturele Antropologie & Sociologie der niet-westerse samenlevingen, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI07VT]

CA&S: 56614 Culturele Antropologie, Universiteit van Amsterdam (21PK) [SKI07VT]

Academic community

Binnen culturele antropologie vormen de studenten uit hetzelfde studiejaar een hechte groep, maar over een hechte studiegemeenschap tussen studenten en docenten zijn de meningen sterk verdeeld. De academic community van de opleiding scoort gemiddeld een 7,3.

Tabel 6.20 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten culturele antropologie

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		14%	71%	14%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		14%	57%	29%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		14%	57%	29%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten			71%	14%	14%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		14%	29%	57%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		43%	14%	29%	14%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat	14%		71%		14%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		14%	43%	43%		100%

6.11 Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Utrecht

Vergelijking met reguliere opleidingen

Over de gehele linie scoort de experimentele opleiding Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Utrecht hoger dan de referentieopleidingen. Met name de voorbereiding op de loopbaan scoort in vergelijking met de andere opleidingen hoog. Het verschil beslaat hier bijna 2 punten.

Tabel 6.21 Studentenoordelen Rechtsgeleerdheid versus regulier

Opleiding	Recht UU	R&FR UU	R&FR UL	R&FR UvA	Totaal	Sign
N	35	50	58	44	125	
Inhoud	7,64	6,95	7,11	6,93	7,01	+
Keuze	7,50	7,04	7,25	6,93	7,09	+
Samenhang	8,10	6,51	6,63	6,51	6,56	+
Werkvormen	7,98	6,52	6,41	6,31	6,41	+
Loopbaan	8,12	6,23	6,04	6,26	6,17	+
Docenten	8,06	7,10	7,24	7,30	7,21	+
Communicatie	7,28	6,80	6,64	6,17	6,55	+
Studeerbaarheid	7,23	5,97	6,57	6,50	6,35	+
Gebouwen	7,82	6,96	7,37	6,27	6,92	+
Faciliteiten	7,74	7,31	7,58	7,40	7,44	+
Totaal	7,75	6,74	6,88	6,66	6,77	+

R&FR UU: 50700 Recht en Fiscaal Recht, Universiteit Utrecht (21PD) [SKI06VT]

R&FR UL: 50700 Recht en Fiscaal Recht, Universiteit Leiden (21PB) [SKI06VT]

R&FR Uva: 50700 Recht en Fiscaal Recht, Universiteit van Amsterdam (21PK) [SKI06VT]

Academic community

Bij het honoursprogramma rechtsgeleerdheid is sprake van een academic community, afgaande op de oordelen van studenten op de verschillende aspecten. Met een score van een 8,42 kan gesteld worden dat de opleiding een sterke academic community heeft.

Tabel 6.22 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Rechtsgeleerdheid

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		11%	29%	60%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		3%	26%	71%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		3%	37%	60%		100%
Ik word geïnspireerd door docenten		3%	54%	43%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		9%	34%	57%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		6%	29%	66%		100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		11%	46%	37%	6%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats		6%	63%	31%		100%

6.12 Geschiedenis, Universiteit Leiden

Vergelijking met reguliere opleidingen

Over de meeste aspecten zijn studenten van de experimentele opleiding Geschiedenis significant meer tevreden dan studenten van de referentieopleidingen. Over het totaal bezien scoort de opleiding een half punt hoger dan vergelijkbare reguliere opleidingen. Op de aspecten keuzeruimte, samenhang en faciliteiten kunnen geen verschillen worden vastgesteld.

Tabel 6.23 Studentenoordelen Geschiedenis versus regulier

Opleiding	Exp	Regulier		Sign
	GS UL	GS UL	Gem	
N	19	50	331	
Inhoud	8,06	7,41	7,33	+
Keuze	7,37	7,43	7,27	0
Samenhang	6,90	6,91	6,95	0
Werkvormen	7,69	6,86	7,00	+
Loopbaan	6,71	6,34	6,22	+
Docenten	8,15	7,59	7,55	+
Communicatie	7,19	6,02	6,43	+
Studeerbaarheid	7,61	7,00	6,89	+
Gebouwen	7,39	6,68	6,90	+
Faciliteiten	7,44	7,55	7,36	0
Totaal	7,50	6,98	6,99	+

GS UL: 56034 B Geschiedenis, Universiteit Leiden (21PB) [SKI05VT]

Gem: gemiddelde van 6x 56034 Geschiedenis (incl GS UL) [SKI05VT]

Academic community

Studenten geschiedenis voelen zich sterk gestimuleerd om het beste uit zichzelf en hun opleiding te halen. Binnen de opleiding is relatief weinig samenhang tussen de studenten en docenten. Wel is er sprake van vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof. Wat betreft academic community scoort de opleiding een 7,52.

Tabel 6.24 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Geschiedenis

	Helemaal		Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens	Eens	eens		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen		6%	28%	67%		100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen		6%	50%	44%		100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		6%	67%	17%	11%	100%
Ik word geïnspireerd door docenten			67%	22%	11%	100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	6%	50%	33%	6%	6%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		50%	33%	11%	6%	100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		17%	44%	33%	6%	100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats			50%	50%		100%

6.13 Over Grenzen, Erasmus Universiteit Rotterdam

Vergelijking met reguliere opleidingen

Het honoursprogramma Over Grenzen is toegankelijk vanuit alle reguliere opleidingen van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Als de studentenoordelen van dit honoursprogramma worden vergeleken met het gemiddelde van alle EUR-opleidingen die in de afgelopen drie jaar voor de keuzegids bevestigd zijn, blijkt dit honoursprogramma over het geheel gezien hoger te scoren dan de referentieopleidingen. Significante verschillen in tevredenheid op deelaspecten zijn te vinden wat betreft de inhoud van het programma, werkvormen, docenten, en studeerbaarheid.

Tabel 6.25 Studentenoordelen Over Grenzen versus regulier

Opleiding	Exp	Reg	Sign
	OG	Gem	
N	14	894	
Inhoud	7,62	7,31	+
Keuze	6,54	6,64	0
Samenhang	6,72	6,92	0
Werkvormen	7,09	6,79	+
Loopbaan	6,68	6,64	0
Docenten	7,74	7,22	+
Communicatie	6,92	6,83	0
Studeerbaarheid	7,80	6,79	+
Gebouwen	7,42	7,15	0
Faciliteiten	7,41	7,32	0
Totaal	7,19	6,96	+

gem:

gemiddelde van de opleidingen:

- * 50015 Business Administration/Bedrijfskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI07VT]
- * 50952 International business administration, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI07VT]
- * 56553 Gezondheidswetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI07VT]
- * 56601 Sociologie, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI07VT]
- * 56627 Bestuurskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI07VT]
- * 56823 Algemene cultuurwetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI07VT]
- * 6551 Geneeskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 50646 Econometrie, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 50950 Economie, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 50951 Informatiekunde, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 56081 Wijsbegeerte, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 56402 Economie, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 56451 Recht en Fiscaal Recht, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 56469 Recht en Fiscaal Recht, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 56604 Psychologie, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]
- * 56827 Recht en Fiscaal Recht, Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE) [SKI06VT]

Academic community

De meerderheid van de studenten van het honoursprogramma kunnen zich vinden in de verschillende stellingen die betrekking hebben op academic community. Uitzondering hierop is de stelling of de studenten het gevoel hebben deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten: hiermee is de meerderheid het oneens. De academic community wordt als geheel met een 7,53 becijferd.

Tabel 6.26 De mate waarin er sprake is van een academic community volgens studenten Over Grenzen

	Helemaal		Eens	Helemaal		Weet niet/ geen mening	Totaal
	oneens	Oneens		eens	geen mening		
Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen			62%	38%			100%
Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen			54%	46%			100%
Ik word gestimuleerd door andere studenten		23%	54%	23%			100%
Ik word geïnspireerd door docenten		8%	31%	46%	15%		100%
Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep		15%	54%	31%			100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten		54%	31%	15%			100%
Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van kennis centraal staat		15%	38%	38%	8%		100%
Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats	8%	8%	31%	38%	15%		100%

6.14 Conclusie

Vergelijking met reguliere opleidingen

In tabel 6.27 is per experimenteel honoursprogramma de score in vergelijking met referentieopleidingen te zien. Hierin valt op dat de oordelen over de verschillende aspecten per opleiding wisselen. Op het totaal bezien scoren 8 programma's significant beter, terwijl 5 programma's niet afwijken van de reguliere opleidingen.

Tabel 6.27 Scores Honoursprogramma's t.o.v. gemiddelde van vergelijkbare reguliere opleidingen

Opleiding	21) TM AHK	23) V&M Hanze	24) HBOV HA/N	25) IPD HU	26) EM HU	27) KWP Rietv/ UvA	28) HT UT	29) HT TUE	30) GW UU	31) CA UU	32) Rcht UU	33) Gsch UL	34) OG EUR
Inhoud	0	+	0	0	+	+	+	0	0	+	+	+	+
Keuze	+	+	0	0	0	0/-	0	0	0	0	+	0	0
Samenhang	0	+	0	0	0	0	+	0	0	-	+	0	0
Werkvormen	0	+	-	0	+	0	+	+	0	0	+	+	+
Loopbaan	0	+	+	0	0	0	+	0	+	0	+	+	0
Docenten	0	+	0	0	+	-	+	+	+	0	+	+	+
Communicatie	0	+	0	0	+	0	+	+	+	0	+	+	0
Studeerbaarheid	0	+	-	0	+	0	+	+	+	0	+	+	+
Gebouwen		-	-	0	0	0	0	0	0	0	+	+	0
Faciliteiten		0	0	0	0	0	+	0	0	-	+	0	0
Totaal	0	+	0	0	+	0	+	+	+	0	+	+	+
Totaalscore	7,21	7,17	6,59	6,68	6,84	6,80	7,96	7,53	7,16	6,93	7,75	7,50	7,19

21) Toptalent Muziek, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

23) Vastgoed & Makelaardij, Hanzehogeschool Groningen

24) Verpleegkundige (HBOV), Hogeschool Arnhem en Nijmegen

25) Integrated Product Development (Masterclass), Hogeschool Utrecht

26) Economie en Management (Topclass), Hogeschool Utrecht

27) Kunst, Wetenschap, Praktijk, Gerrit Rietveld Academie/Universiteit van Amsterdam

28) Honours Track, Universiteit Twente

29) Honours Track, Technische Universiteit Eindhoven

30) Geowetenschappen, Universiteit van Utrecht

31) Culturele Antropologie, Universiteit van Utrecht

32) Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Utrecht

33) Geschiedenis, Universiteit Leiden

34) Over Grenzen, Erasmus Universiteit Rotterdam

In onderstaande tabel geven wij de gemiddelde score weer van de honoursprogramma's¹ en het gemiddelde van de referentieopleidingen. De Honoursprogramma's scoren op vrijwel alle thema's aanzienlijk hoger. Alleen op keuzemogelijkheden oordelen honoursstudenten lager dan referentieopleidingen. Op het aspect faciliteiten is het verschil verwaarloosbaar.

Tabel 6.28 Aggregatie van alle Honoursprogramma's versus de aggregatie van hun vergelijkbare reguliere opleidingen

Aspecten	Honoursprogramma's		Verschil
	Exp	Reg	
Inhoud	7,46	7,09	0,37
Keuze	7,12	7,14	-0,02
Samenhang	7,10	6,72	0,38
Werkvormen	7,24	6,83	0,41
Loopbaan	6,92	6,35	0,57
Docenten	7,69	7,21	0,48
Communicatie	6,73	6,42	0,31
Studeerbaarheid	7,39	6,86	0,53
Gebouwen	6,85	6,51	0,34
Faciliteiten	7,14	7,00	0,14
Totaal	7,16	6,81	0,35
N	168	650	

Academic/professional community

Gemiddeld scoren de Honoursprogramma's een 7,58 op academic/professional community. Studenten van de verschillende programma's voelen zich sterk gestimuleerd door de verschillende facetten van de opleiding. Ook vindt er vaak sprake van vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats. Bij veel programma's is er niet echt sprake van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten.

Tabel 6.29 De score van de Honoursprogramma's op academic/ professional community

	Score	N
Geowetenschappen (H)	6,57	21
Verpleegkundige HBO-V (H)	6,57	9
Toptalent Muziek (H)	6,85	10
Kunst, Wetenschap, Praktijk (H)	6,91	4
Integrated Product Development (H)	7,06	6
Culturele Antropologie (H)	7,30	7
Economie en Management (Topclass) (H)	7,47	15
Geschiedenis (H)	7,52	18
Over grenzen (H)	7,53	13
Honours Track Eindhoven (H)	8,02	8
Vastgoed & Makelaardij (H)	8,13	6
Rechtsgeleerdheid (H)	8,42	35
Honours Track Twente (H)	8,92	8
Gemiddeld	7,56	

¹ De scores voor experimentele opleidingen zijn berekend als gemiddelde van de verschillende opleidingen. Dit om te voorkomen dat opleidingen met veel respondenten zwaarder meewegen in het gemiddelde dan opleidingen met weinig respondenten. Bij berekening van het gemiddelde van de reguliere opleidingen zijn de scores berekend als gemiddelde van de studenten. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in bijlage 4.

Bijlage 1 Responsoverzicht

Naam opleiding		Naam instelling	Benaderd Aantal	Respons Aantal	Respons %
1	University College Maastricht (B)	Universiteit Maastricht	308	38	12,3
2	European Law School (M)	Universiteit Maastricht	57	15	26,3
3	Globalisation and Law (M)	Universiteit Maastricht	12	1	8,3
4	Law and Language Studies (M)	Universiteit Maastricht	23	12	52,2
5	Liberal Arts & Sciences (B)	UU: University College Utrecht	282	215	76,2
7	Bestuurskunde (B)	UU: USBO	183	47	25,7
12	Lerarenopleiding basisonderwijs (B)	Hogeschool INHOLLAND: School of Education	6	4	66,7
13	Bestuurskunde (B)	Universiteit van Tilburg	90	12	13,3
14	International Business Administration (B)	Erasmus Universiteit Rotterdam	699	61	8,7
15	Logopedie (B)	Hogeschool Zuyd	96	13	13,5
16	Social Psychology (M)	Vrije Universiteit Amsterdam	18	12	66,7
17	Hotelmanagement (B)	Hotelschool Den Haag	419	72	17,2
18	Management, Economie en Recht (B)	Hogeschool INHOLLAND	30	5	16,7
19	Fysiotherapie (B)	Hogeschool Zuyd	252	16	6,3
20	Media en Entertainment Management (B)	Internationale Hogeschool Breda	263	50	19,0
21	Toptalent Muziek	Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	32	10	31,3
22	Journalistiek	Christelijke Hogeschool Ede	13	1	7,7
23	Vastgoed & Makelaardij	Hanzehogeschool Groningen	8	6	75,0
24	Verpleegkundige (HBOV)	Hogeschool Arnhem en Nijmegen	13	9	69,2
25	Integrated Product Development (Masterclass)	Hogeschool Utrecht	14	6	42,9
26	Economie en Management (Topclass)	Hogeschool Utrecht	28	15	53,6
27	Kunst, Wetenschap, Praktijk	Gerrit Rietveld Academie/ Universiteit van Amsterdam	13	4	30,8
28	Honours Track	Universiteit Twente	12	8	66,7
29	Honours Track	Technische Universiteit Eindhoven	19	9	47,4
30	Geowetenschappen	Universiteit van Utrecht	42	21	50,0
31	Culturele Antropologie	Universiteit van Utrecht	13	7	53,8
32	Rechtsgeleerdheid	Universiteit van Utrecht	225	35	15,6
33	Geschiedenis	Universiteit Leiden	28	18	64,3
34	Over Grenzen	Erasmus Universiteit Rotterdam	25	13	52,0
	Totaal		3223	735	37,6

Bijlage 2 Vragenlijst voltijd

VRAGENLIJST NATIONALE STUDENTENENQUETE 2006

-voltijdstudenten-

In opdracht van het ministerie van Onderwijs doet Research voor Beleid onderzoek naar speciale opleidingen aan universiteiten en hogescholen in Nederland. Daarbij gaat het met name om hoe de studenten zelf over hun opleiding oordelen.

In de onderstaande enquête wordt gevraagd naar jouw mening over de opleiding die je volgt. We zouden je medewerking erg op prijs stellen.

A. ALGEMEEN

1. Wat is de naam van je huidige opleiding?
.....
2. Wat is de naam van de instelling waaraan je deze opleiding volgt?
.....
3. In welke maand en welk jaar ben je officieel gestart met deze opleiding?
  - Januari 2007
  - September 2006
  - Januari 2006
  - September 2005
  - Januari 2005
  - September 2004
  - Vóór september 2004
  - Anders, namelijk .....

---- Einde vragenlijst

B. ONDERWIJSPROGRAMMA

Nu volgt een aantal kenmerken over de inhoud, de keuzeruimte en de samenhang in de opleiding die je nu volgt. Zou je steeds een rapportcijfer variërend van 1 (zeer slecht) tot en met 10 (uitmuntend) willen geven? Het gaat daarbij om jouw eigen oordeel.

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

4. Zou je met een rapportcijfer van 1 tot 10 jouw algemene oordeel over je opleiding bij de genoemde instelling kunnen geven?
..... (cijfer)

De serie vragen die nu volgt gaat over de inhoud van de opleiding

5. De mate waarin de geboden studiestof inhoudelijk interessant is
..... (cijfer)
6. Het niveau van de studiestof
..... (cijfer) *(we bedoelen hier of je het niveau vindt passen bij je HBO- of WO opleiding)*
6. Het niveau van toetsing en beoordeling
..... (cijfer) *(we bedoelen hier of je het niveau vindt passen bij je HBO- of WO opleiding)*
7. De ruimte die het studieprogramma je biedt voor bijvakken en keuzevakken
..... (cijfer)
8. De mogelijkheid om de studie in je eigen tempo te volgen
..... (cijfer)
9. De mogelijkheden om je eigen afstudeerrichting of specialisatie te kiezen of daar naar over te stappen
..... (cijfer)
10. De mogelijkheid die je opleiding je biedt om in het buitenland te studeren of stage te lopen
..... (cijfer)
11. De koppeling tussen theorie en praktijk in de opleiding
..... (cijfer)
12. De samenhang tussen de afzonderlijke vakken.
..... (cijfer)
13. De mate waarin de studie jaren op elkaar voortbouwen.
..... (cijfer)

C. WERKVORMEN EN PRAKTIJK

De volgende kenmerken gaan over de werkvormen en de praktijk van je opleiding. Zou je weer rapportcijfers van 1 (zeer slecht) tot 10 (uitmuntend) willen geven?

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

14. De mate waarin de opleiding je aanzet tot het actief leren toepassen van de stof
..... (cijfer)
15. De mate waarin het studieprogramma een kritische instelling stimuleert.
..... (cijfer)
17. De ruimte in het studieprogramma voor oefening van praktische vaardigheden
..... (cijfer)
18. De mate waarin de opleiding een helder beeld geeft van beroep en arbeidsmarkt
..... (cijfer)

19. De mogelijkheden voor het opdoen van beroepservaring, door stages en dergelijke
..... (cijfer)
- 20.a.**WO**: Maak je in je opleiding tot nu toe genoeg kennis met wetenschappelijk onderzoek
..... (cijfer)
- 20.b.**HBO**: Maak je in je opleiding tot nu toe genoeg kennis met het toepassen van onderzoek?
..... (cijfer)

D. DOCENTEN

De volgende kenmerken gaan over de docenten van de opleiding die je nu volgt. Zou je per kenmerk weer een rapportcijfer variërend van 1 (heel slecht) tot en met 10 (uitmuntend) willen geven?

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

21. De inhoudelijke deskundigheid van de docenten
..... (cijfer)
22. Het vermogen van de docenten om de stof helder over te dragen en je leerproces te stimuleren
..... (cijfer)
23. Het contact met en de feedback van docenten
..... (cijfer)

E. ACADEMIC/PROFESSIONAL COMMUNITY

In hoeverre ben je het eens met de onderstaande uitspraken?	Hele- maal oneens	Oneens	Eens	Hele- maal eens
24. Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen	☐	☐	☐	☐
25. Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen	☐	☐	☐	☐
26. Ik word gestimuleerd door andere studenten	☐	☐	☐	☐
27. Ik word geïnspireerd door docenten	☐	☐	☐	☐
28. Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	☐	☐	☐	☐
29. Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	☐	☐	☐	☐
30. Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van <WO=kennis; HBO=vaardigheden> centraal staat.	☐	☐	☐	☐
31. Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats	☐	☐	☐	☐

F. ORGANISATIE

De volgende kenmerken gaan over de organisatie van de opleiding. Zou je jouw ervaring met de verschillende aspecten willen uitdrukken in een rapportcijfer van 1 tot en met 10? Het cijfer 1 betekent 'zeer slecht' en het cijfer 10 'uitmuntend'.

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

32. De tijdige bekendmaking van toetsresultaten en andere beoordelingen
..... (cijfer)
33. De communicatie van de instelling over je rechten en plichten als student
..... (cijfer)
34. De informatie van je opleiding over het vakkenaanbod en les- en tentamentijden en andere praktische zaken
..... (cijfer)
35. De mate waarin je actief kan bijdragen aan evaluatie of beleid van de opleiding
..... (cijfer)
36. De haalbaarheid om het eerste studiejaar af te ronden in de tijd die er voor staat
..... (cijfer)
37. De haalbaarheid om de volledige opleiding af te ronden in de tijd die er voor gerekend wordt
..... (cijfer)
38. De mogelijkheden om examens/ tentamens te herkansen of een achterstand in te halen
..... (cijfer)
39. De begeleiding van de studievoortgang
..... (cijfer)

G. GEBOUWEN & FACILITEITEN

Nu volgt een aantal kenmerken van de faciliteiten van de opleiding die jij volgt. Zou je van de onderwijsfaciliteiten die ik noem je oordeel kunnen geven in een rapportcijfer van 1 'zeer slecht' tot en met 10 'uitmuntend'.

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

40. De geschiktheid van de collegezalen en lesruimtes van jouw opleiding
..... (cijfer)
41. De geschiktheid van de practicum- en oefenruimtes van jouw opleiding
..... (cijfer)

42. De beschikbaarheid van werkplekken voor zelfstudie
..... (cijfer)
43. De mate waarin je toegang hebt tot de benodigde vakdocumentatie
..... (cijfer)
44. De voor jou beschikbare computer- en netwerkfaciliteiten
..... (cijfer)
45. De beschikbaarheid van het onderwijsmateriaal zoals dictaten, readers en syllabi
..... (cijfer)

H. TOTAALORDEEL

Kun je antwoord geven op de volgende vragen over de studie?

46. Is de studie moeilijker of makkelijker dan je verwacht had?
- Moeilijker
  - Precies goed
  - Makkelijker
47. Is de studie praktijkgericht of theoretischer dan je verwacht had?
- Praktijkgericht
  - Precies goed
  - Theoretischer

I. STUDIE

48. Hoeveel uur besteed je in een gemiddelde studieweek aan je opleiding, afgezien van stageperiodes?
(we bedoelen hier de tijd die het aangeboden onderwijs kost, plus de tijd die je zelfstandig studeert)
- 0 t/m 9 uur, namelijk: .....
  - 10 t/m 99 uur, namelijk:.....
49. Hoeveel van die uren zijn contacturen (afgezien van je stageperiodes)
(we bedoelen hier aangeboden onderwijs, zoals colleges, werkgroepen, practica, begeleiding)
- 0 t/m 9 uur, namelijk: .....
  - 10 t/m 99 uur, namelijk:.....
50. Hoe groot is de gemiddelde groep studenten bij werkgroepen en/of praktische oefeningen?
(alleen de eerste vier antwoordcategorieën opnoemen)
- Kleiner dan 5
  - 5-10
  - 11-30
  - 31 of meer
  - Geen antwoord

51. Hoe groot is de groep studenten bij de meeste hoorcolleges/lessen?
(de eerste vier antwoordcategorieën opnoemen)
- Minder dan 50
  - 50-100
  - 101-300
  - 301 of meer
  - Geen antwoord
52. Kun je een schatting geven van de verplichte extra studiekosten die je van je opleiding per jaar moet maken, exclusief collegegeld? (*we bedoelen hier kosten voor boeken, readers, excursies, materiaalkosten enzovoorts*)
- Tot en met €250,-
  - € 251,- tot € 500,-
  - € 501,- tot € 1.000,-
  - € 1.001,- tot € 2.000,-
  - Meer dan € 2.000,-
53. Hoeveel uren besteed je gemiddeld per week aan een betaalde bijbaan?
- 0 uur (geen betaalde baan)
  - 1-4 uur
  - 5-8 uur
  - 9-12 uur
  - 13-16 uur
  - 17 uur of meer
54. Hoe groot schat je de kans, in procenten, dat je een passende baan vindt na afronding van je *bachelor*opleiding?
.....%
55. Hoe groot schat je de kans, in procenten, dat je een passende baan vindt na afronding van een eventuele *master*opleiding?
.....%
56. Wil je na deze bacheloropleiding een masteropleiding gaan doen?
- Ja
  - Nee
57. Heb je een deel van je studie in het buitenland gedaan? We bedoelen geen excursies e.d., maar een verblijf van minimaal twee maanden.
- Ja
  - Nee → **GA NAAR VRAAG 60**
58. In welk land heb je gestudeerd?
- Groot-Brittannië
  - Duitsland
  - België
  - Frankrijk
  - Verenigde Staten
  - Spanje
  - Antillen/Suriname
  - Afrika
  - Azië
  - Anders, nl .....

59. Welk onderdeel van je opleiding heb je in het buitenland gedaan?

(Meer antwoorden mogelijk)

- Keuzevak
- Stage
- Scriptie/Afstudeeronderzoek
- Anders, namelijk .....

J. PERSOONSGEGEVENS

60. Ben je een man of vrouw?

- Man
- Vrouw

61. Wat is je leeftijd?

..... jaar

62. Reken je jezelf tot een allochtone bevolkingsgroep?

- Ja
- Nee
- Wil niet zeggen

63. Hoeveel studiepunten heb je nu binnen deze opleiding totaal behaald? We bedoelen studiepunten in ECTS vanaf het begin van je opleiding, een volledig afgerond studiejaar komt overeen met 60 ECTS.

- 60 ECTS of minder (1 jaar)
- 61-120 ECTS (2 jaar)
- 121-180 ECTS (3 jaar)
- Meer dan 180 ECTS (meer dan 3 jaar)

64. Heb je al een afstudeerrichting of specialisatie gekozen?

- Nee
- Ja, namelijk.....*(naam afstudeerrichting of specialisatie)*

65. Ben je sinds je bent gaan studeren wel eens tussentijds veranderd van studie of instelling waaraan je studeerde?

- Ja
- Nee

66. Met welk diploma ben je toegelaten tot je opleiding?

- HAVO
- VWO
- MBO
- HBO – propedeuse (of niet afgeronde HBO opleiding)
- HBO - diploma
- Universiteit – propedeuse (of niet afgeronde universitaire opleiding)
- Universiteit - doctoraal examen
- Buitenlandse opleiding
- Geen - toelatingsexamen/gesprek

67. Welk profiel had je op de middelbare school (als je geen van onderstaande profielen had, maak een inschatting van het meest relevante profiel)
- NT (natuur&techniek) (bijv. WiskundeB, Natuurkunde, Scheikunde)
  - NG (natuur&gezondheid) (bijv. Wiskunde, Biologie, Scheikunde)
  - EM (economie&maatschappij) (bijv. Economie, WiskundeA, Aardrijkskunde, Geschiedenis)
  - CM (cultuur&maatschappij) (bijv. Frans, Duits, Geschiedenis)
68. Wat was je gemiddelde eindexamencijfer op de middelbare school?
- 8 of hoger
  - 7,5 tot 8 (lager dan 8, maar hoger of gelijk aan 7,5)
  - 7 tot 7,5 (lager dan 7,5 maar hoger of gelijk aan 7)
  - 6,5 tot 7 (lager dan 7, maar hoger of gelijk aan 6,5)
  - Lager dan 6,5
69. Wat is de hoogste opleiding die één van je ouders heeft afgerond? (*we bedoelen hier de hoogstgenoten opleiding van de ouder met de hoogste opleiding. Het gaat om alle opleidingen samen, dus ook later behaalde opleidingen*)
- Geen opleiding of basisonderwijs
  - LBO, LTS, Mavo of VMBO (*Voorbereidend beroepsonderwijs*)
  - Havo
  - Vwo
  - Middelbaar beroepsonderwijs (*MBO*)
  - Hoger beroepsonderwijs (*HBO*)
  - Wetenschappelijk onderwijs (*universiteit*)
  - Anders, namelijk:..... (*bijvoorbeeld Nima, SPD, Nivra, opleiding buiten Nederland*)
70. Als volgende willen we graag weten hoe belangrijk of onbelangrijk voor jou de volgende redenen zijn om te studeren? Ik noem nu een aantal redenen:
Ik wil mij verder ontwikkelen
- Helemaal niet belangrijk
  - Niet belangrijk
  - Neutraal
  - Belangrijk
  - Heel belangrijk
71. Het studentenleven
- Helemaal niet belangrijk
  - Niet belangrijk
  - Neutraal
  - Belangrijk
  - Heel belangrijk
72. De inhoud van het vak
- Helemaal niet belangrijk
  - Niet belangrijk
  - Neutraal
  - Belangrijk
  - Heel belangrijk

73. Straks een goeie baan krijgen
- Helemaal niet belangrijk
  - Niet belangrijk
  - Neutraal
  - Belangrijk
  - Heel belangrijk
74. Straks iets maatschappelijk nuttigs gaan doen
- Helemaal niet belangrijk
  - Niet belangrijk
  - Neutraal
  - Belangrijk
  - Heel belangrijk
75. De top bereiken
- Helemaal niet belangrijk
  - Niet belangrijk
  - Neutraal
  - Belangrijk
  - Heel belangrijk
76. Nog niet werken
- Helemaal niet belangrijk
  - Niet belangrijk
  - Neutraal
  - Belangrijk
  - Heel belangrijk
77. Is er voor jou een andere belangrijke reden om te studeren die nog niet is genoemd?
- Ja, nl.....
  - Nee

Dit was de laatste vraag. Bedankt voor je medewerking.

Bijlage 3 Vragenlijst Master

VRAGENLIJST NATIONALE STUDENTENENQUETE 2006

-masterstudenten-

NEDERLANDS

In opdracht van het ministerie van Onderwijs doet Research voor Beleid onderzoek naar speciale opleidingen aan universiteiten en hogescholen in Nederland. Daarbij gaat het met name om hoe de studenten zelf over hun opleiding oordelen.

In de onderstaande enquête wordt gevraagd naar jouw mening over de opleiding die je volgt. We zouden je medewerking erg op prijs stellen.

A. ALGEMEEN

1. Wat is de naam van jouw huidige opleiding?
.....
2. Wat is de naam van de instelling waaraan je deze opleiding volgt?
.....
3. In welke maand en welk jaar ben je officieel gestart met deze opleiding?
  - Januari 2007
  - September 2006
  - Januari 2006
  - September 2005
  - Januari 2005
  - September 2004
  - Vóór september 2004
  - Anders, namelijk .....

---- Einde vragenlijst

B. TOELATING EN AANSLUITING

We willen we over een aantal aspecten van je opleiding jouw eigen kwaliteitsoordeel. Zou je steeds een rapportcijfer variërend van 1 (zeer slecht) tot en met 10 (uitmuntend) willen geven? Het gaat daarbij om jouw eigen oordeel.

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

4. Zou je met een rapportcijfer van 1 tot 10 jouw algemene oordeel over je opleiding bij de genoemde instelling kunnen geven?
..... (cijfer)
5. Welk cijfer geef je voor de toelatingsprocedure van de opleiding?
..... (cijfer)

6. Welk cijfer geef je voor de mate waarin de opleiding de te verwachten aansluiting op je vooropleiding waarmaakt?
..... (cijfer)
7. Welk cijfer geef je voor de kwaliteit van de voorlichting over deze masteropleiding?
..... (cijfer)

C. ONDERWIJSPROGRAMMA

Nu volgt een aantal kenmerken over de inhoud, de keuzeruimte en de samenhang in de opleiding die je nu volgt.

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

8. De mate waarin het geboden onderwijs inhoudelijk interessant is
..... (cijfer)
9. Het niveau van de studiestof
..... (cijfer) *(we bedoelen hier of je het niveau vindt passen bij je master opleiding)*
10. Het niveau van toetsing en beoordeling
..... (cijfer) *(we bedoelen hier of je het niveau vindt passen bij je master opleiding)*
11. De mogelijkheden die dit masterprogramma je biedt voor bijvakken en keuzevakken
..... (cijfer)
12. De mogelijkheid om je in de door jou gewenste richting te verdiepen of specialiseren
..... (cijfer)
13. De ruimte die deze masteropleiding biedt om relevante internationale ervaring op te doen
..... (cijfer)
14. De mogelijkheid om de studie in je eigen tempo te volgen
..... (cijfer)
15. De mate waarin de toetsing en beoordeling aansluit op de studiestof
..... (cijfer)
16. De koppeling tussen theorie en praktijk in de opleiding
..... (cijfer)
17. De inhoudelijke samenhang tussen de onderdelen van je masterprogramma
..... (cijfer)

D. WERKVORMEN EN PRAKTIJK

De volgende kenmerken gaan over de werkvormen en de praktijk van je opleiding. Zou je weer rapportcijfers van 1 (zeer slecht) tot 10 (uitmuntend) willen geven?

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

18. De mate waarin de opleiding je aanzet tot het actief toepassen van de stof
..... (cijfer)
19. De mate waarin het studieprogramma een kritische instelling stimuleert
..... (cijfer)
20. De mate waarin je opgeleid wordt voor het analyseren en aanpakken van complexe problemen
..... (cijfer)
21. De mate waarin de opleiding een helder beeld geeft van beroep en arbeidsmarkt.
..... (cijfer)
22. De mate waarin het studieprogramma aansluit bij actuele ontwikkelingen in het vak.
..... (cijfer)
23. Het contact dat je in de opleiding krijgt met de beroepspraktijk
..... (cijfer) (*Bij researchmasters betreft dit ook de praktijk van wetenschappelijk onderzoek!*)

E. DOCENTEN

De volgende kenmerken gaan over de docenten van de opleiding die je nu volgt. Zou je per kenmerk weer een rapportcijfer variërend van 1 (heel slecht) tot en met 10 (uitmuntend) willen geven?

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

24. De inhoudelijke deskundigheid van de docenten
..... (cijfer)
25. Het vermogen van de docenten om je leerproces te stimuleren
..... (cijfer)
26. De vaardigheid van de docenten om in de taal te doceren waarin het onderwijs wordt gegeven
..... (cijfer)
27. Het *individuele* contact met docenten.
..... (cijfer)

F. ACADEMIC/PROFESSIONAL COMMUNITY

In hoeverre ben je het eens met de onderstaande uitspraken?	Hele- maal oneens	Oneens	Eens	Hele- maal eens
28. Ik word gestimuleerd om het beste uit mezelf te halen	☐	☐	☐	☐
29. Ik word gestimuleerd om het beste uit mijn opleiding te halen	☐	☐	☐	☐
30. Ik word gestimuleerd door andere studenten	☐	☐	☐	☐
31. Ik word geïnspireerd door docenten	☐	☐	☐	☐
32. Studenten uit hetzelfde studiejaar vormen een hechte groep	☐	☐	☐	☐
33. Ik heb het gevoel deel uit te maken van een hechte studiegemeenschap van studenten en docenten	☐	☐	☐	☐
34. Ik heb het gevoel deel uit te maken van een kennisgemeenschap waarin de opbouw van <WO=kennis; HBO=vaardigheden> centraal staat.	☐	☐	☐	☐
35. Er vindt vrije uitwisseling van gedachten en ervaringen over de leerstof plaats	☐	☐	☐	☐

G. ORGANISATIE

De volgende kenmerken gaan over de organisatie van de opleiding. Zou je jouw ervaring met de verschillende aspecten willen uitdrukken in een rapportcijfer van 1 tot en met 10? Het cijfer 1 betekent 'zeer slecht' en het cijfer 10 'uitmuntend'.

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

36. De tijdige bekendmaking van toetsresultaten en andere beoordelingen
..... (cijfer)
37. De communicatie van de instelling over je rechten en plichten als student
..... (cijfer)
- ~~38.~~ De informatie van je opleiding over het vakkenaanbod, de beschikbaarheid van docenten en andere praktische zaken.
..... (cijfer)
- ~~39.~~ De mate waarin je actief kan bijdragen aan evaluatie of beleid van de opleiding
..... (cijfer)
40. De haalbaarheid om je masteropleiding af te ronden in de tijd die er voor gerekend wordt.
..... (cijfer)

41. De mogelijkheden om examens/ tentamens te herkansen of een achterstand in te halen
..... (cijfer)

42. De begeleiding van de studievoortgang
..... (cijfer)

H. GEBOUWEN & FACILITEITEN

Nu volgt een aantal kenmerken van de faciliteiten van de opleiding die jij volgt. Zou je van de onderwijs-faciliteiten die ik noem je oordeel kunnen geven in een rapportcijfer van 1 'zeer slecht' tot en met 10 'uitmuntend'.

Geef een rapportcijfer van 1 tot 10 voor:

43. De kwaliteit van de onderwijsruimtes van jouw opleiding
..... (cijfer)

44. De faciliteiten van je opleiding voor zelfstandig werk
..... (cijfer)

45. De mate waarin je toegang hebt tot de benodigde vakdocumentatie, bijv. in bibliotheek of mediatheek.
..... (cijfer)

46. De voor jou beschikbare computer- en netwerkfaciliteiten
..... (cijfer)

I. TOTAALORDEEL

Kun je antwoord geven op de volgende vragen over de studie?

47. Is de studie moeilijker of makkelijker dan je verwacht had?

- Moeilijker
- Precies goed
- Makkelijker

48. Is de studielast meer of minder dan je verwacht had?

- Meer
- Precies goed
- Minder

49. Is de studie praktijkgericht of theoretischer dan je verwacht had?

- Praktijkgericht
- Precies goed
- Theoretischer

J. STUDIE

50. Hoeveel uur besteed je in een gemiddelde studieweek aan je opleiding, afgezien van stageperiodes? *(we bedoelen hier de tijd die het aangeboden onderwijs kost, plus de tijd die je zelfstandig studeert)*
- 0 tot 9 uur, namelijk:.....
  - 10 tot 99 uur, namelijk:.....
51. Hoeveel van die uren zijn contacturen (afgezien van je stageperiodes) *(we bedoelen hier aangeboden onderwijs, zoals colleges, werkgroepen, practica, begeleiding)*
- 0 t/m 9 uur, namelijk: .....
  - 10 t/m 99 uur, namelijk:.....
52. Hoe groot is de gemiddelde groep studenten bij werkgroepen en/of praktische oefeningen? *(alleen de eerste vier antwoordcategorieën opnoemen)*
- Kleiner dan 5
  - 5-10
  - 11-30
  - 31 of meer
  - Geen antwoord
53. Hoe groot is de groep studenten bij de meeste hoorcolleges/lessen? *(de eerste vier antwoordcategorieën opnoemen)*
- Minder dan 50
  - 50-100
  - 101-300
  - 301 of meer
  - Geen antwoord
54. Kun je een schatting geven van de verplichte extra studiekosten die je van je opleiding per jaar moet maken, exclusief collegegeld? *(we bedoelen hier kosten voor boeken, readers, excursies, materiaalkosten enzovoorts)*
- Tot en met €250,-
  - € 251,- tot € 500,-
  - € 501,- tot € 1.000,-
  - € 1.001,- tot € 2.000,-
  - Meer dan € 2.000,-
  - Weet niet
55. Hoeveel uren besteed je gemiddeld per week aan een betaalde bijbaan?
- 0 uur (geen betaalde baan)
  - 1-4 uur
  - 5-8 uur
  - 9-12 uur
  - 13-16 uur
  - 17 uur of meer

56. Hoe groot schat je de kans, in procenten, dat je een passende baan vindt na afronding van je masteropleiding?
.....%

K. PERSOONSGEGEVENS

57. Ben je een man of vrouw?
- Man
  - Vrouw
58. Wat is je leeftijd?
..... jaar
59. Welk deel van de master heb je inmiddels afgerond?
- Minder dan 25%
  - 25% - 49%
  - 50% - 74%
  - 75% of meer
60. Heb je een voorbereidend programma gevolgd (schakelprogramma, instroomprogramma, premaster) om toegelaten te worden tot de masteropleiding?
- Ja
  - Nee   **→ GA NAAR 63**
61. Wat was de studielast/omvang van dit programma (in ECTS-punten)?
- Minder dan 15
  - 15 tot 30
  - 30 tot 45
  - 45 tot 60
  - Meer dan 60
62. Met welke vooropleiding ben je toegelaten tot dit voorbereidende programma?
- HBO
  - WO-bachelor (of WO-doorstroom "oude stijl")
  - WO master (of WO-doctoraal)
  - Anders, nl..... <<invullen naam opleiding of naam instelling>>
63. Met welke vooropleiding ben je toegelaten tot deze masteropleiding?
- HBO
  - WO-bachelor (of WO-doorstroom "oude stijl")
  - WO master (of WO-doctoraal)
  - Anders, nl..... <<invullen naam opleiding of naam instelling>>

L. STUDIEKEUZE

Ik stel je nu een aantal vragen met betrekking tot de **keuze** van je masteropleiding.

64. Hoe lang voor de start van je huidige opleiding besloot je **welke master** je wilde gaan doen?
- Meer dan een jaar van tevoren
  - Tussen een half jaar en een jaar van tevoren
  - Minder dan een half jaar van tevoren
  - Weet niet
65. Hoe lang voor de start van je huidige opleiding besloot je naar welke **instelling** je toe zou gaan?
- Meer dan een jaar van tevoren
  - Tussen een half jaar en een jaar van tevoren
  - Minder dan een half jaar van tevoren
  - Weet niet

Dit was de laatste vraag. Bedankt voor je medewerking.

Bijlage 4 Ongewogen vergelijking met reguliere opleidingen, per type experimentele opleiding

Toelichting

In de concluderende paragrafen van de verschillende empirische hoofdstukken en in de samenvatting hebben wij de scores per type experimentele opleiding berekend als gemiddelde van de verschillende opleidingen. Hierdoor treedt geen vertekening op door verschillen in respondent aantallen tussen verschillende opleidingen. Een opleiding waarbij 7 respondenten deelnamen aan het onderzoek telt hierdoor dus even zwaar mee in het gemiddelde als een opleiding waarbij 22 respondenten deelnamen aan het onderzoek.

De berekening van de scores van reguliere opleidingen waarmee is vergeleken is dermate complex dat deze niet op eenduidige wijze berekend kan worden per opleiding. De scores die in de concluderende paragrafen van de verschillende empirische hoofdstukken zijn weergegeven voor reguliere opleidingen zijn daarom berekend als som van de oordelen van alle studenten van deze opleidingen. Opleidingen met meer respondenten tellen daardoor zwaarder mee in het gemiddelde dan opleidingen met weinig respondenten.

Voor de volledigheid presenteren wij in onderstaande tabellen de gegevens per type experimentele opleiding, zoals berekend op respondentniveau. Experimentele opleidingen met veel respondenten tellen hierin zwaarder dan experimentele opleidingen met weinig respondenten.

Tabel B4.1 Ongewogen vergelijking met referentieopleidingen voor experimentele opleidingen met selectie

Aspecten	Selectie			sign
	Exp	Reg		
Inhoud	7,91	7,07		+
Keuze	7,40	7,01		+
Samenhang	7,31	6,90		+
Werkvormen	7,52	6,86		+
Loopbaan	6,89	6,86		0
Docenten	7,86	7,03		+
Communicatie	7,38	6,56		+
Studeerbaarheid	7,67	7,03		+
Gebouwen	7,95	7,10		+
Faciliteiten	7,95	7,29		+
Totaal	7,57	6,97		+
N	236	1263		

Tabel B4.2 Ongewogen vergelijking met referentieopleidingen voor experimentele opleidingen met collegegeldverhoging

Aspecten	Collegegeldverhoging		sign
	Exp	Reg	
Inhoud	7,53	7,58	0
Keuze	6,59	7,06	-
Samenhang	7,58	7,63	0
Werkvormen	7,50	7,60	0
Loopbaan	7,77	7,70	0
Docenten	7,05	7,32	0
Communicatie	6,10	6,63	-
Studeerbaarheid	6,02	6,33	0
Gebouwen	6,76	6,74	0
Faciliteiten	6,96	6,72	0
Totaal	6,99	7,14	0
N	84	254	

Tabel B4.3 Ongewogen vergelijking met referentieopleidingen voor experimentele opleidingen met selectie en collegegeldverhoging

Aspecten	Selectie en Collegegeldverhoging		sign
	Exp	Reg	
Inhoud	7,18	6,66	+
Keuze	5,80	6,73	-
Samenhang	7,29	6,77	+
Werkvormen	6,99	6,48	+
Loopbaan	6,88	6,72	0
Docenten	6,59	6,56	0
Communicatie	5,65	5,74	0
Studeerbaarheid	6,46	6,93	-
Gebouwen	6,66	6,63	0
Faciliteiten	7,09	6,67	-
Totaal	6,67	6,59	0
N	55	594	

Tabel B4.4 Ongewogen vergelijking met referentieopleidingen voor experimentele Honoursprogramma's

Aspecten	Honoursprogramma's		Sign
	Exp	Reg	
Inhoud	7,50	7,09	+
Keuze	7,21	7,14	0
Samenhang	7,24	6,72	+
Werkvormen	7,37	6,83	+
Loopbaan	7,13	6,35	+
Docenten	7,78	7,21	+
Communicatie	6,89	6,42	+
Studeerbaarheid	7,38	6,86	+
Gebouwen	7,07	6,51	+
Faciliteiten	7,30	7,00	+
Totaal	7,29	6,81	+
N	168	650	

Research voor Beleid
Schipholweg 13-15
Postbus 985
2300 AZ Leiden
tel: 071 525 37 37
fax: 071 525 37 02
e-mail: info@research.nl
www.research.nl